

REPUBLICA MOLDOVA

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994, în MO al R. M., nr 1, 12.08.1994
2. Lege privind protejarea patrimoniului arheologic (nr. 218 din 17 septembrie 2010)
3. Legea cu privire la proprietate, 22.01.1991
4. Legea privind Fondul arhivistic al Republicii Moldova, nr 880 – XII, 22.01.1992
5. Lege privind ocrotirea monumentelor, nr 1530-XII, 22.06.1993
6. Legea Republicii Moldova despre cultură, în MO al R. M., 5.08.1999, nr. 83-86, p. I, art. 401
7. Legea muzeelor, nr 1596-XV, 27.12.2002
8. Extrase din codurile de legi ale Republicii Moldova:
 - Codul civil al R. M., nr 1107-XV, 6.06.2002, în MO al R. M., nr 82-86 22.06.2002
 - Codul penal, Legea nr 985-XV din 18.04.2002, în MO al R. M., nr 128-129, 13.09.2002
 - Codul vamal, nr 1149-XIV, 20.07.2000, în MO al R. M., nr 160-162, 23.12.2000
 - Codul contravențional al R.M., MO, nr 3-6/15, 16.01.09
 - Codul fiscal, nr. 1163-XIII, 24.04.97, în MO al R. M., nr. 62, 18.09.1997
 - Codul funciar, nr 828-XII, 25.12.91, republicat în MO al R M, nr 107, 04.09.2001
 - Codul silvic, nr 887, 21.06.96, în MO al R M nr 4-5, 16.01.1997
 - Codul subsolului, nr 1511-XII, 15.06.93, în MO al R. M., nr 11, 30.11.1993
 - Legea Republicii Moldova privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, nr 851, 29.05.96, în MO al R. M., nr 52-53 din 08.05.96

1. EXTRAS din CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Adoptată la 29 iulie 1994,

Monitorul Oficial al R. Moldova, nr 1 din 12.08.1994

Articolul 59

Protecția mediului înconjurător, conservarea și ocrotirea monumentelor istorice și culturale constituie o obligație a fiecărui cetățean.

2. LEGE Nr. 218 din 17.09.2010

privind protejarea patrimoniului arheologic

Publicat: 03.12.2010 în Monitorul Oficial Nr. 235-240 art. Nr: 738

Data intrării în vigoare: 03.03.2011

Patrimoniul arheologic este elementul esențial care definește vechimea și originalitatea culturii, a istoriei și a tradițiilor fiecărui popor, stat sau a unui spațiu cultural în raport cu alte popoare, state sau spații etnoculturale. Fiecare popor are obligația de a-și păstra bunurile culturale și de a le valorifica în beneficiul întregii umanități. Patrimoniul arheologic al Republicii Moldova – componentă de bază a patrimoniului cultural național, supus unor grave amenințări de degradare, atât ca urmare a intensificării procesului de realizare a proiectelor majore de amenajare complexă, de noi construcții și de exploatare a terenurilor, cât și din cauza riscurilor naturale, săpăturilor clandestine sau insuficienței de informare a publicului – necesită a fi protejat, integrând organic politica de protejare a patrimoniului arheologic în politicile culturale, educaționale, de mediu, de dezvoltare urbanistică și de amenajare a teritoriului, de administrare a terenurilor agricole, a solurilor și a pădurilor. În scopul asigurării unui cadru juridic coerent pentru protejarea și salvagardarea patrimoniului arheologic național, ajustat la prevederile convențiilor și recomandărilor UNESCO și ale Consiliului Europei referitoare la acest important domeniu, la care Republica Moldova este parte, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul prezentei legi Prezenta lege reglementează regimul juridic general al descoperirilor și al cercetării arheologice, precum și protejarea patrimoniului arheologic, parte componentă a patrimoniului cultural național.

Articolul 2. Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

a) *patrimoniu arheologic* – ansamblu de bunuri materiale, apărute ca rezultat al activității umane din trecut, păstrate în condiții naturale la suprateran, subteran sau subacvatic, sub formă de situri arheologice (așezări, necropole, morminte izolate, tumuli, cetăți, valuri, construcții, biserici, clădiri, anexe gospodărești etc.) sau bunuri mobile (obiecte sau fragmente ale acestora), care, pentru a fi identificate și studiate, necesită aplicarea metodelor arheologice;

b) *regim juridic general al descoperirilor și al cercetării arheologice* – ansamblu de măsuri juridice, administrative, financiare, tehnice și științifice menite să asigure prospectarea, identificarea, descoperirea, inventarierea, conservarea și restaurarea, paza, întreținerea și punerea în valoare a bunurilor arheologice, precum și a terenurilor în care se găsesc acestea, în vederea cercetării sau, după caz, a clasării acestora ca bunuri culturale mobile sau ca monumente istorice;

c) *protejare a patrimoniului arheologic* – sistem de măsuri juridice și administrative cu caracter restrictiv și punitiv, care au drept scop evidența, conservarea, păstrarea și restaurarea patrimoniului arheologic;

d) *cercetare arheologică* – ansamblu de măsuri cu caracter științific și tehnic menite să asigure

prospectarea, identificarea, decopertarea prin săpături arheologice sau aducerea la lumină prin alte metode, investigarea, recoltarea, înregistrarea și valorificarea științifică, inclusiv prin publicații, a patrimoniului arheologic;

e) *periegeză arheologică* – investigație arheologică de suprafață sau subacvatică care are drept scop identificarea unor vestigii arheologice noi sau precizarea situației siturilor deja cunoscute;

f) *cercetare arheologică preventivă* – investigație având drept scop studierea vestigiilor arheologice care sînt sau pot fi afectate de factori umani sau naturali, cum ar fi:

– lucrările de proiectare a unor noi construcții, de modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicații sau a dotărilor tehnico-edilitare, inclusiv subterane și subacvatice, excavările, exploatarea de cariere, construcțiile de rețele magistrale, rețelele de telecomunicații, amplasarea de relee și antene de telecomunicații, amenajările funciare, lucrările de cercetare și de prospectare a terenurilor (foraje și excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice, precum și orice alte lucrări care afectează suprafața solului, subsolul sau fundul apelor curgătoare ori stătătoare, indiferent dacă se execută în intravilanul sau în extravilanul localității și indiferent de forma de proprietate a terenului;

– lucrările de restaurare sau de reconstrucție parțială sau totală a monumentelor istorice;

– alunecările de teren, eroziunile solului etc.;

g) *cercetare arheologică de supraveghere* – investigație care are drept scop monitorizarea și intervențiile arheologice operative în siturile arheologice aflate în zonele de construcții, de amenajări teritoriale, precum și în zonele cu monumente de arhitectură aflate în proces de restaurare sau reconstrucție;

h) *cercetare arheologică sistematică* – investigație arheologică de durată, executată în cadrul sitului arheologic în baza unui program științific multianual;

i) *cercetare arheologică de salvare* – cercetare efectuată în regim de urgență în scopul salvării siturilor arheologice aflate sub pericolul de a fi distruse de factori umani sau naturali;

j) *expertiză arheologică* – evaluare științifică a potențialului arheologic al terenurilor și a bunurilor mobile în scopul fundamentării propunerilor ce țin de protejarea și cercetarea acestora și, după caz, de includere a lor în circuitul economic;

k) *descoperire arheologică* – identificare, prin intermediul săpăturilor arheologice, a vestigiilor, a obiectelor și a altor urme de activitate umană din trecut;

l) *descoperire arheologică întâmplătoare* – depistare a bunurilor de patrimoniu arheologic ca urmare a acțiunilor umane, altele decît cercetarea arheologică specializată, sau a acțiunii factorilor naturali, care conduc la modificări asupra mediului natural;

m) *tezaur arheologic/comoară* – bun sau ansamblu de bunuri mobile cu o deosebită valoare artistică și/sau documentară, ascunse sau îngropate în trecut, al căror proprietar nu poate fi identificat sau a pierdut, în condițiile legii, dreptul de proprietate asupra lor, indiferent de faptul că este vorba de o descoperire întâmplătoare sau în rezultatul unor cercetări arheologice ori al unei anchete a organelor de drept sau că sînt obținute printr-o hotărîre judecătorească;

n) *zonă cu potențial arheologic* – teren în care existența vestigiilor arheologice este documentată științific sau este presupusă în baza unor date indirecte;

o) *zonă cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat* – teren în care, ca urmare a cercetării arheologice, au fost descoperite bunuri din categoria celor prevăzute la lit. a);

p) *zonă cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător* – teren în care existența bunurilor de patrimoniu arheologic s-a evidențiat în mod neprevăzut ca urmare a unor acțiuni umane, altele decît cercetarea arheologică atestată, cum ar fi: lucrările de construcții, prospecțiunile geologice, inclusiv teledetecția,

lucrările agricole, precum și alte tipuri de lucrări și cercetări efectuate subteran sau subacvatic, sau ca urmare a unor acțiuni ale factorilor naturali, cum ar fi: seismele, alunecările de teren, inundațiile, eroziunile solului și altele, și în cazul cărora este necesară o cercetare arheologică în vederea înregistrării și valorificării științifice a acestora;

q) *sit arheologic declarat zonă de interes național* – zonă de interes arheologic prioritar care se instituie asupra teritoriului ce cuprinde siturile arheologice a căror cercetare științifică, protecție și punere în valoare sînt de importanță excepțională pentru istoria și cultura națională și internațională prin mărturiile materiale, bunurile mobile sau imobile, care fac parte sau sînt propuse să facă parte din categoria „Tezaur al patrimoniului cultural național mobil” sau, după caz, din categoria monumentelor istorice aflate în Lista patrimoniului mondial;

r) *zonă cu patrimoniu arheologic reperat* – teren delimitat în care urmează să se efectueze cercetări arheologice pe baza informațiilor sau a studiilor științifice care atestă existența subterană sau subacvatică de bunuri de patrimoniu arheologic, susceptibile să facă parte din patrimoniul cultural național. Pînă la finalizarea cercetării arheologice și luarea măsurilor corespunzătoare de protecție și punere în valoare a descoperirilor arheologice, zonele de protecție a siturilor arheologice sau istorice, instituite conform legii, sînt totodată și zone cu patrimoniu arheologic reperat;

s) *zonă de protecție a siturilor arheologice* – spațiu cu regim special de protecție, stabilit perimetral în preajma sitului arheologic pe o lățime de la 50 la 200 m, în funcție de tipul și importanța obiectivului;

t) *bază de date a siturilor arheologice* – bază de date electronică în care sînt înregistrate informații despre siturile arheologice incluse în Repertoriul arheologic național și în Registrul arheologic național;

u) *instituție de profil arheologic* – instituție care promovează și realizează investigații arheologice sistematice și dispune de cel puțin un specialist titular în domeniul arheologiei cu grad științific de doctor sau doctor habilitat, atestat în calitate de arheolog-expert;

v) *finanțator al cercetării arheologice* – instituție publică sau privată, societate comercială sau organizație necomercială, persoană fizică, care finanțează investigațiile arheologice;

w) *arheolog profesionist* – persoană cu studii superioare sau postuniversitare de specialitate, atestată de către Comisia Națională Arheologică și înregistrată în Registrul arheologilor din Republica Moldova;

x) *autorizație de cercetare arheologică* – document de autorizare pentru efectuarea cercetărilor arheologice de teren, eliberat de către Ministerul Culturii în baza deciziei Comisiei Naționale Arheologice, ca urmare a examinării solicitărilor venite în scris din partea instituțiilor de profil arheologic din Republica Moldova.

Capitolul II

SISTEMUL DE PROTEJARE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 3. Ierarhizarea sistemului de protejare a patrimoniului arheologic (1) Statul garantează și asigură protejarea patrimoniului arheologic în condițiile stabilite de legislația în vigoare.

(2) Parlamentul asigură cadrul legislativ pentru realizarea politicii de stat privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, aprobă strategiile naționale în domeniu și finanțarea acestora de la bugetul de stat.

(3) Guvernul asigură realizarea politicii de stat în domeniul protejării patrimoniului arheologic, aprobă cadrul normativ, planurile de acțiuni și programele de stat privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic.

(4) Ministerul Culturii este autoritatea administrației publice centrale de specialitate care răspunde

de elaborarea politicilor, a strategiilor și a normelor specifice în vederea protejării patrimoniului arheologic național și care asigură aplicarea în practică a acestora, precum și a programelor privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic.

(5) Agenția Națională Arheologică reprezintă instituția publică specializată, subordonată Ministerului Culturii, care realizează politica de stat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic.

(6) Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și de nivelul al doilea cooperează cu autoritățile centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea întocmirii de programe privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic. Pentru îndeplinirea acestor programe, autoritățile administrației publice locale pot prevedea în bugetele lor anuale mijloace pentru finanțarea sau cofinanțarea activităților de salvagardare a patrimoniului arheologic. Totodată, autoritățile administrației publice locale beneficiază în acest scop de transferuri cu destinație specială din bugetul de stat, în condițiile legii.

(7) Academia de Științe a Moldovei elaborează și pune în aplicare programe de cercetare științifică și de salvare a siturilor arheologice; propune și realizează, în colaborare cu Ministerul Culturii, cu autoritățile administrației publice locale, cu alte instituții de cercetare, măsuri și programe de stat privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea siturilor arheologice; în comun cu alte instituții de profil arheologic, anual, pune la dispoziția Ministerului Culturii date privind siturile arheologice nou-descoperite, care sînt luate la evidența de stat în modul corespunzător.

(8) Autoritățile publice centrale, instituțiile de specialitate subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund conform legii de activitatea de protejare a patrimoniului arheologic.

(9) Persoanele fizice și juridice care, prin acțiunile lor, pot afecta direct sau indirect siturile arheologice sau zonele cu potențial arheologic sînt obligate să-și coordoneze activitățile preconizate cu Ministerul Culturii prin prezentarea spre avizare a tuturor proiectelor ce preconizează intervenții asupra solului și subsolului, în scopul de a evita deteriorarea sau distrugerea patrimoniului arheologic.

(10) Lucrările de inspectare și de salvare a siturilor arheologice care se află în zonele de construcții noi, de amenajare a terenurilor și orice alte lucrări care afectează solul în adîncime vor fi finanțate din contul organizațiilor/instituțiilor care intenționează să efectueze aceste lucrări, conform legislației în vigoare.

(11) Săpăturile arheologice se realizează în condițiile prezentei legi de către personalul de specialitate atestat și înregistrat în Registrul arheologilor din Republica Moldova, potrivit prevederilor Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică aprobat de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, cu respectarea normelor privind standardele și procedurile arheologice și conform Codului deontologic al arheologilor din Republica Moldova.

Articolul 4. Clasarea și protejarea bunurilor de patrimoniu arheologic

(1) Bunurile de patrimoniu arheologic sînt parte integrantă a patrimoniului cultural național și sînt clasate și protejate ca bunuri de patrimoniu cultural național mobil sau imobil.

(2) Persoana care a descoperit întîmplător materiale arheologice sau administratorul terenului în care s-a făcut descoperirea arheologică întîmplătoare este obligat, în termen de cel mult 48 de ore din momentul descoperirii, să aducă la cunoștința autorității administrației publice locale acest fapt și să predea materialele găsite. Autoritatea administrației publice locale este obligată să asigure paza descoperirii și să informeze oficial, în termen de cel mult 24 de ore, Ministerul Culturii.

Articolul 5. Mecanisme de protejare a patrimoniului arheologic

(1) Prin protejarea bunurilor și terenurilor cu patrimoniu arheologic din zonele definite la art. 2 se înțelege adoptarea măsurilor științifice, administrative și tehnice care urmăresc păstrarea vestigiilor descoperite în timpul săpăturilor sau ca urmare a cercetării arheologice până la clasarea bunurilor respective sau până la finalizarea cercetării arheologice, prin instituirea de către Agenția Națională Arheologică de obligații în sarcina proprietarilor, administratorilor sau titularilor de alte drepturi reale asupra terenurilor care conțin sau au conținut bunurile de patrimoniu arheologic respective, precum și prin reglementarea sau interzicerea activităților umane, inclusiv a celor autorizate anterior.

(2) Descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi restituit activităților umane curente ca urmare a finalizării cercetării de specialitate sau a distrugerii acestuia. Descărcarea de sarcină arheologică este obligatorie în cazul construcțiilor pentru care se solicită autorizație de construire.

(3) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică reprezintă actul administrativ emis în condițiile prezentei legi, prin care se anulează regimul de protecție instituit anterior asupra terenului în care au fost evidențiate bunuri arheologice.

(4) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică este emis de către Ministerul Culturii, în baza propunerii Agenției Naționale Arheologice, la cererea în scris a beneficiarului lucrărilor preconizate.

(5) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat, regimul de protecție este reglementat de legislația privind protecția monumentelor istorice și a bunurilor mobile care fac parte din patrimoniul cultural național.

(6) Zonele cu patrimoniu arheologic reperat, delimitate și instituite conform legii, beneficiază de protecția acordată zonelor ocrotite, precum și de măsurile specifice de protecție prevăzute de prezenta lege.

(7) Proiectele de construcție sau de alt gen ce presupun intervenții asupra solului în zonele cu patrimoniu arheologic sînt avizate de către Ministerul Culturii în baza expertizei Agenției Naționale Arheologice.

(8) Zona cu patrimoniu arheologic evidențiat în timpul săpăturilor se delimitează în perimetrul locului descoperirii arheologice în timpul săpăturilor, după caz:

a) pe toată suprafața terenului care face obiectul autorizației de construire;

b) pe o rază de 50 de metri de la locul descoperirii, în cazul în care descoperirea s-a făcut ca urmare a lucrărilor agricole sau a altor lucrări care nu au nevoie de autorizație de construire ori în cazul descoperirilor în timpul săpăturilor, inclusiv de tezaure;

c) pe toată suprafața terenului afectat de acțiunea distructivă a unor factori naturali.

(9) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat în timpul săpăturilor, în interiorul zonei delimitate conform alin. (8) se instituie temporar, pentru o perioadă ce nu poate depăși 12 luni, din momentul descoperirii de bunuri arheologice, în vederea cercetării și stabilirii regimului de protecție, regimul de protecție pentru bunurile arheologice și zonele cu potențial arheologic.

(10) Pînă la descărcarea de sarcină arheologică, terenul care face obiectul cercetării este ocrotit ca sit arheologic conform legii.

(11) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat în timpul săpăturilor, pînă la descărcarea de sarcină arheologică, se întrerup lucrările de construcție sau de alt gen ce presupun intervenții asupra solului, în scopul efectuării cercetărilor arheologice de salvare.

(12) Normele privind procedurile și standardele arheologice se stabilesc prin ordin al ministrului culturii, la recomandarea Comisiei Naționale Arheologice, în conformitate cu prevederile prezentei legi, și se aplică tuturor tipurilor de cercetare arheologică.

(13) Toate etapele cercetării arheologice sînt parte integrantă a activității de cercetare științifică, așa cum este definită de legislația de profil.

(14) Cercetările arheologice constînd din inventariere, prospectare, săpături, supraveghere și intervenții asupra materialului arheologic vor fi întreprinse conform Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică.

(15) Cercetările arheologice se realizează în baza autorizației de cercetare arheologică, conform unui proiect avizat de către Comisia Națională Arheologică și se finalizează cu rapoarte științifice elaborate conform Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică.

(16) Cercetările arheologice în fondul ariilor naturale ocrotite de stat se efectuează cu avizul autorității administrației publice centrale de mediu.

(17) Cercetările arheologice preventive sînt parte componentă a strategiilor de dezvoltare economico-socială durabilă, de dezvoltare a mediului, de urbanism și amenajare a teritoriului, de dezvoltare a turismului atît la nivel național, cît și local.

(18) Utilizarea detectoarelor de metale și a altor mijloace de teledetecție, cercetarea geofizică și aeriană în siturile arheologice și în zonele cu potențial arheologic sînt permise numai în scopuri de cercetare științifică, în baza autorizației eliberate de Ministerul Culturii

Articolul 6. Cercetarea arheologică preventivă

(1) În cazul executării lucrărilor de construire, modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicație, de curățare a lacurilor, de construire a tuturor tipurilor de conducte, de plantare a pădurilor, a livezilor, a viilor și în cazul executării altor lucrări agricole sau de ameliorări funciare, de construire a clădirilor private sau de stat, de executare a excavărilor, inclusiv exploatarea de cariere, dotări tehnico-edilitare subterane sau subacvatic, care pot deteriora patrimoniul arheologic, investitorii persoane fizice ori juridice de drept public sau privat, instituțiile de proiectare, alte instituții private sau de stat, instituțiile publice finanțatoare au obligația de a solicita Agenției Naționale Arheologice efectuarea unui control preventiv în ceea ce privește prezența/lipsa vestigiilor arheologice și avizarea proiectelor lucrărilor prevăzute.

(2) Investitorii persoane fizice ori juridice de drept public sau privat finanțatoare ale proiectelor, în limitele alocațiilor aprobate, finanțează

- a) prospectarea arheologică a zonei incluse în proiect;
- b) cercetarea arheologică preventivă, în cazul identificării vestigiilor arheologice în zona afectată de lucrări;
- c) cercetarea arheologică de supraveghere pe întreaga durată a lucrărilor, în cazul zonelor cu potențial arheologic;
- d) conservarea și punerea în valoare, după caz, a descoperirilor arheologice din zona afectată de lucrări.

Articolul 7. Cadastrul arheologic

(1) Cadastrul arheologic reprezintă sistemul de evidență de stat a siturilor arheologice și a zonelor cu patrimoniu arheologic, elaborat în baza Registrului arheologic național, care conține date referitoare la amplasamentul, statutul juridic, regimul de protecție și zona de protecție a acestora. Cadastrul arheologic este aprobat de Guvern.

(2) Instituirea, administrarea și dezvoltarea cadastrului arheologic sînt de competența Agenției Naționale Arheologice și se finanțează de la bugetul de stat.

(3) Cadastrul arheologic este parte a cadastrului bunurilor imobile din Republica Moldova.

Articolul 8. Exercițarea dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic

(1) Toate bunurile patrimoniului arheologic, ca parte integrantă a patrimoniului cultural național, aparțin domeniului public al statului, indiferent de tipul de proprietate asupra terenului în care acestea sînt situate sau din care au fost recuperate, și sînt protejate de lege.

(2) Condițiile exercitării dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic, inclusiv restricțiile stabilite prin prezenta lege, sînt obligatorii și se extind asupra tuturor subiecților dreptului de proprietate, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.

(3) Bunurile patrimoniului arheologic sînt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

(4) Dreptul de a dispune de patrimoniu arheologic este exercitat de Guvern, prin intermediul Ministerului Culturii.

(5) Consiliile raionale, municipale, orășenești, comunale și sătești exercită dreptul de a dispune de terenurile cu patrimoniu arheologic aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale corespunzătoare (raion, municipiu, oraș, comună, sat).

(6) Dreptul de a dispune de terenurile cu patrimoniu arheologic imobil aflat în proprietate privată este exercitat de către proprietarul terenului, cu respectarea strictă a prevederilor prezentei legi.

(7) Patrimoniul arheologic care nu are proprietar sau al cărui proprietar nu este cunoscut trece în proprietatea statului în modul stabilit de legislația în vigoare.

(8) Toate bunurile arheologice imobile și mobile sînt luate la evidența de stat.

Articolul 9. Regimul juridic al terenurilor cu patrimoniu arheologic

(1) Terenurile cu patrimoniu arheologic din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale nu pot fi înstrăinate, dar pot fi date în folosință. Toate actele juridice sau acțiunile care, în mod direct ori indirect, violează dreptul de proprietate publică asupra terenurilor cu patrimoniu arheologic sînt lovite de nulitate absolută.

(2) Terenurile cu patrimoniu arheologic aflate în proprietate privată pot fi vîndute, donate sau înstrăinate în corespundere cu legislația în vigoare, cu notificarea prealabilă obligatorie a Ministerului Culturii și stabilirea pentru deținătorii de teren, în contractele de vînzare-cumpărare a terenurilor respective, a responsabilităților de protecție a patrimoniului arheologic. La vînzarea-cumpărarea terenurilor cu patrimoniu arheologic, statul are dreptul de preemțiune.

(3) În caz de conflict armat, bunurile patrimoniului arheologic sînt protejate conform convențiilor internaționale, care prevăd pedeapsa pentru furtul, jefuirea și distrugerea lor.

Articolul 10. Regimul juridic al patrimoniului arheologic

(1) Proprietarii terenurilor cu situri arheologice, precum și titularii dreptului de administrare a acestora, au obligația de a permite accesul personalului autorizat de Ministerul Culturii în vederea cercetării arheologice și protejării patrimoniului arheologic și de a asigura măsurile de protecție și de pază a bunurilor patrimoniului arheologic conform legii.

(2) Ca urmare a protecției speciale a siturilor arheologice înscrise în Registrul arheologic național, proprietarii sau arendașii terenurilor cu patrimoniu arheologic aflate în proprietate privată sînt îndreptățiți la plata unor despăgubiri pentru veniturile agricole nerealizate pe terenurile care fac obiectul săpăturilor arheologice pentru perioada în care se desfășoară acestea, în cuantumurile și în condițiile stabilite prin

metodologia aprobată de Guvern.

(3) Aducerea terenului la condiția inițială revine finanțatorului cercetării arheologice.

Articolul 11. Regimul juridic al tezaurilor/comorilor descoperite

(1) În cazul descoperirii unui tezaur/unei comori, acestea sînt transmise în proprietatea statului în termen de cel mult 72 de ore din momentul descoperirii. Proprietarul terenului în care a fost descoperit tezaurul/comoara, precum și descoperitorul au dreptul la o recompensă conform prevederilor din Codul civil al Republicii Moldova.

(2) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în condițiile legii, inclusiv în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, în interesul unor terți, cercetări arheologice și alte investigații legale în urma cărora a fost descoperit tezaurul/comoara.

Capitolul III

ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR PUBLICE CENTRALE ȘI INSTRUMENTELE DE LUCRU ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 12. Autoritățile publice cu atribuții în domeniul protejării patrimoniului arheologic

(1) Ministerul Culturii își exercită atribuțiile în domeniul protejării patrimoniului arheologic direct sau prin instituțiile și structurile subordonate.

(2) Atribuțiile de bază ale Ministerului Culturii în domeniul protejării patrimoniului arheologic sînt următoarele:

- a) elaborarea politicilor, strategiilor și programelor naționale în domeniul protejării, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;
- b) implementarea, prin instituțiile și structurile specializate subordonate, a politicii de stat și a strategiei naționale în domeniul protejării, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;
- c) elaborarea normelor și metodologiilor specifice, precum și monitorizarea respectării prevederilor legale în domeniu;
- d) monitorizarea procesului de implementare a legislației privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic;
- e) asigurarea îndeplinirii angajamentelor asumate prin convențiile internaționale referitoare la protejarea patrimoniului arheologic la care Republica Moldova este parte;
- f) înaintarea propunerilor privind ajustarea la tratatele internaționale a cadrului juridic existent în domeniul protejării patrimoniului cultural.

(3) În scopul promovării unei politici durabile în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic, Ministerul Culturii:

- a) creează Comisia Națională Arheologică, ca organ consultativ în domeniu, și asigură activitatea ei;
- b) elaborează și actualizează, la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, standardele și procedurile arheologice, aprobă Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică, Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova și monitorizează respectarea acestora;
- c) eliberează, la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, autorizații de cercetare arheologică pentru periegeze arheologice, săpături arheologice preventive, supraveghere arheologică și săpături

arheologice sistematice;

d) elaborează modele de cerere de autorizație, certificate, avize și fișe tehnice necesare cercetării arheologice;

e) aprobă metodologia de planificare, executare și control privind săpăturile arheologice preventive;

f) stabilește un sistem de norme privind calculele estimative în cercetarea arheologică;

g) supraveghează și verifică lucrările de conservare și restaurare, rezervându-și dreptul de a le întrerupe în caz de nerespectare a prevederilor legii și a normelor tehnico-științifice;

h) coordonează programul anual de cercetări arheologice din Republica Moldova;

i) instituie Registrul arheologilor din Republica Moldova și asigură actualizarea lui periodică;

j) coordonează inspecția arheologică la nivel național;

k) aprobă listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;

l) administrează dosarele de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național;

m) avizează documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului care cuprinde situri arheologice sau zone cu potențial arheologic;

n) asigură editarea anuală a Buletinului Comisiei Naționale Arheologice;

o) organizează, în comun cu alte instituții de specialitate, sesiunea anuală de rapoarte arheologice;

p) formează colecțiile arheologice naționale și asigură condiții adecvate de păstrare a acestora;

q) formează arhiva de rapoarte arheologice și documentație arheologică de teren, asigură condiții adecvate de păstrare și de exploatare a acesteia;

r) înregistrează și monitorizează colecțiile private de bunuri arheologice.

Articolul 13. Comisia Națională Arheologică

(1) Comisia Națională Arheologică este un organ consultativ, care reprezintă autoritatea științifică în domeniul ocrotirii patrimoniului arheologic și activează pe lângă Ministerul Culturii.

(2) Comisia Națională Arheologică elaborează și propune Ministerului Culturii spre aprobare planuri de acțiuni pentru implementarea strategiilor, politicilor și programelor naționale privind protejarea, cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic.

(3) Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale Arheologice este aprobat prin ordin al ministrului culturii.

(4) Comisia Națională Arheologică are următoarele atribuții:

a) elaborează recomandările de rigoare privind strategiile și politicile din domeniul evidenței, clasării, ocrotirii, cercetării, valorificării și administrării patrimoniului arheologic național;

b) efectuează expertiza investigațiilor arheologice de teren din Republica Moldova și a calității rapoartelor arheologice;

c) decide și înaintează spre aprobare ministrului culturii propuneri pentru eliberarea autorizațiilor nominale de săpături arheologice sistematice și de salvare pe teritoriul Republicii Moldova;

d) propune spre aprobare Ministerului Culturii normele și metodologiile din domeniul cercetării arheologice;

e) elaborează și propune ministrului culturii spre aprobare Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică și Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova;

f) avizează metodologia de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național, care se

- aprobă prin ordin al ministrului culturii;
- g) avizează listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;
- h) avizează metodologia elaborării și administrării Repertoriului arheologic național și Registrului arheologic național;
- i) avizează actualizarea Registrului arheologic național;
- j) avizează și propune spre aprobare ministrului culturii Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- k) efectuează atestarea specialiștilor pentru a fi înscrși în Registrul arheologilor din Republica Moldova și propune deciziile respective spre aprobare ministrului culturii;
- l) avizează studiile de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor ocrotite care cuprind patrimoniu arheologic;
- m) avizează instituirea și delimitarea zonelor ocrotite care cuprind patrimoniu arheologic și le propune spre aprobare ministrului culturii;
- n) propune autorităților publice centrale achiziționarea de terenuri cu bunuri de patrimoniu arheologic;
- o) reprezintă Republica Moldova în cadrul organismelor internaționale similare de specialitate;
- p) avizează planul cercetărilor arheologice efectuate de misiunile arheologice moldovene pe teritoriul altor state;
- q) examinează contestațiile din domeniul său de competență;
- r) îndeplinește alte atribuții din domeniu în condițiile legii.

Articolul 14. Agenția Națională Arheologică

(1) Pentru realizarea politicii statului în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic, Guvernul creează Agenția Națională Arheologică.

(2) Agenția Națională Arheologică este o instituție publică autonomă, cu statut de persoană juridică distinctă și buget separat, subordonată Ministerului Culturii.

(3) Activitatea Agenției Naționale Arheologice se finanțează de la bugetul de stat, din prestări de servicii și din alte mijloace intrate legal în posesia instituției. Bugetul Agenției se formează anual și este coordonat cu Ministerul Culturii.

(4) Agenția Națională Arheologică își exercită atribuțiile în corespundere cu prezenta lege și cu Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale Arheologice.

(5) Regulamentul, structura și efectivul-limită al Agenției Naționale Arheologice se aprobă prin hotărâre de Guvern.

(6) Agenția Națională Arheologică este administrată de un director general, numit și eliberat din funcție în condițiile legii, prin ordin al ministrului culturii.

(7) Directorul general al Agenției Naționale Arheologice are în subordinea sa un director general adjunct, numit și eliberat din funcție prin ordin al ministrului culturii.

(8) Agenția Națională Arheologică are următoarele atribuții de bază:

- a) implementează strategiile, politicile și programele naționale privind protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic;
- b) elaborează studii de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor ocrotite ce cuprind patrimoniu arheologic;

- c) elaborează planurile de management ale siturilor arheologice;
- d) administrează siturile arheologice din Republica Moldova;
- e) efectuează inspecția arheologică la nivel național;
- f) coordonează cu instituțiile de profil arheologic și cu autoritățile administrației publice locale activitățile de valorificare a siturilor arheologice;
- g) realizează, în colaborare cu instituțiile de cercetare, activitățile de salvare a siturilor arheologice;
- h) administrează, deține și completează anual, în baza informațiilor oferite de instituțiile de profil:
 - Repertoriul arheologic național, baza de date a siturilor arheologice din Republica Moldova;
 - Registrul arheologic național;
 - Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- i) elaborează metodologia de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național;
- j) elaborează, în colaborare cu Academia de Științe a Moldovei, listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;
- k) elaborează, în colaborare cu Academia de Științe a Moldovei, metodologia întocmirii și administrării Repertoriului arheologic național și Registrului arheologic național;
- l) elaborează Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- m) efectuează, contra plată, în scopul descărcării de sarcină arheologică, expertiza științifico-tehnică a tuturor proiectelor de construcții, amenajare sau modificare a terenurilor și stabilește termenele, modul și costurile necesare pentru efectuarea săpăturilor arheologice preventive;
- n) organizează și, după caz, efectuează, contra plată, cercetări arheologice preventive, de salvare și de supraveghere;
- o) avizează, în baza referatelor de specialitate, lucrările ce urmează a fi efectuate în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;
- p) avizează documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, care cuprinde situri arheologice sau zone cu patrimoniu arheologic reperat;
- q) asigură supravegherea științifică a lucrărilor la care au fost consemnate descoperiri arheologice întâmplătoare, declanșând, după caz, procedurile de clasare prevăzute de lege;
- r) face propuneri privind eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice distruse sau aflate sub pericolul de a fi distruse;
- s) pune la dispoziția autorității administrației publice locale date complete privind siturile arheologice aflate pe teritoriul administrativ al acesteia; instruește autoritatea administrației publice locale în probleme ce țin de protecția și valorificarea patrimoniului arheologic.

Articolul 15. Repertoriul arheologic național

(1) Repertoriul arheologic național cuprinde lista tuturor siturilor arheologice descoperite pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a siturilor demolate în timpul investigațiilor de specialitate ori distruse de factori naturali sau antropici.

(2) Repertoriul arheologic național, pe suport de hârtie și în formă electronică, este elaborat și administrat de către Agenția Națională Arheologică potrivit Regulamentului privind Repertoriul arheologic național, aprobat prin ordin al ministrului culturii.

(3) Repertoriul arheologic național este elaborat în baza datelor științifice publicate, a celor de

arhivă, precum și a datelor științifice recente, oferite de către instituțiile de profil arheologic.

(4) Specialiștii în domeniul arheologiei și instituțiile de profil arheologic sînt obligate să prezinte anual Agenției Naționale Arheologice date privind siturile arheologice nou-descoperite, fiind respectate drepturile de autor ale cercetătorilor conform legislației în domeniul protecției dreptului de autor.

(5) Repertoriul arheologic național cuprinde texte, imagini, date cartografice, topografice și științifice, precum și orice alte informații privind:

a) zonele cu potențial arheologic cunoscut și cercetat, zonele cu potențial arheologic necercetat și, pe măsură ce acestea devin cunoscute, zonele al căror potențial arheologic devine cunoscut în timpul cercetării;

b) siturile arheologice în care s-au efectuat sau sînt în curs de desfășurare cercetări arheologice;

c) datele provenite din fișele de evidență a bunurilor mobile descoperite în zonele cu potențial arheologic prevăzute la lit. a) și siturile arheologice prevăzute la lit. b).

(6) Repertoriul arheologic național se reactualizează anual în baza informațiilor oferite de către specialiști și instituții de profil arheologic ca rezultat al noilor descoperiri arheologice în timpul cercetării arheologice sistematice și al periegezei arheologice.

Articolul 16. Registrul arheologic național

(1) Registrul arheologic național cuprinde lista siturilor arheologice existente, de importanță națională și internațională, incluse în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat.

(2) Registrul arheologic național este elaborat în baza Repertoriului arheologic național de către Agenția Națională Arheologică, în colaborare cu instituțiile de profil arheologic, și aprobat de Parlament în modul stabilit.

(3) Registrul arheologic național este administrat de către Agenția Națională Arheologică.

(4) Registrul arheologic național se reactualizează periodic de către Parlament în baza propunerilor înaintate de Ministerul Culturii.

Articolul 17. Registrul arheologilor din Republica Moldova

(1) Registrul arheologilor din Republica Moldova cuprinde lista arheologilor profesioniști din Republica Moldova care, în conformitate cu categoria deținută, au dreptul să realizeze periegeze arheologice, cercetări arheologice preventive, de supraveghere sau sistematice.

(2) În conformitate cu calificarea atinsă, arheologul poate fi atestat la următoarele categorii profesionale: debutant, specialist și expert. Arheologul atestat este salarizat în corespundere cu legislația în vigoare.

(3) Atestarea arheologilor pentru categoriile profesionale se efectuează de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice.

(4) Registrul arheologilor din Republica Moldova este aprobat de Ministerul Culturii și administrat de Agenția Națională Arheologică potrivit unui regulament aprobat prin ordin al ministrului culturii.

Capitolul IV

ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

Articolul 18. Atribuțiile principale ale autorităților administrației publice locale

În vederea protejării patrimoniului arheologic și a respectării prevederilor legale în acest domeniu, autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții principale:

a) cooperează cu organismele și instituțiile publice cu responsabilități în domeniul protejării patrimoniului arheologic pentru punerea în aplicare și urmărirea respectării deciziilor acestora;

b) asigură protejarea patrimoniului arheologic rezultat ca urmare a cercetărilor arheologice sistematice sau preventive și a descoperirilor arheologice întâmplătoare aflate pe terenurile proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale respective și pot participa la cofinanțarea acestor activități, în condițiile legii;

c) colaborează cu persoane fizice sau juridice de drept public ori privat pentru finanțarea cercetării și punerea în valoare a descoperirilor arheologice;

d) finanțează cercetarea arheologică în vederea descărcării de sarcină arheologică a terenurilor pe care se efectuează lucrări publice pentru care sînt ordonatori principali de credite, prevăzînd distinct sumele necesare în acest scop în bugetele lucrărilor pe care le finanțează;

e) cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea patrimoniului arheologic; aprobă documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, în conformitate cu avizele de specialitate emise de instituțiile și subdiviziunile Ministerului Culturii, și elaborează sau modifică astfel de documentație în scopul stabilirii măsurilor de protecție a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător, potrivit legii;

f) colaborează cu Agenția Națională Arheologică, transmițînd acesteia informații actualizate cu privire la cererile pentru emiterea autorizației de construire în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;

g) precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zone cu patrimoniu arheologic reperat;

h) întreprind măsurile administrative corespunzătoare și notifică proprietarilor de terenuri cu patrimoniu arheologic, precum și titularilor dreptului de administrare a acestora, obligațiile ce le revin pentru prevenirea degradării descoperirilor arheologice întâmplătoare.

Articolul 19. Atribuții specifice

În domeniul protejării patrimoniului arheologic situat pe terenurile unității administrativ-teritoriale, primarul, în limitele teritoriului administrat, are următoarele atribuții specifice:

a) dispune suspendarea autorizației de construire și sistarea oricăror lucrări de construire/desființare a construcțiilor în cazul descoperirii de vestigii arheologice, anunțată, în cel mult 48 de ore, instituțiile abilitate din cadrul Ministerului Culturii despre aceasta, organizează paza descoperirilor arheologice întâmplătoare pînă la preluarea acestora de către specialiștii abilitați;

b) eliberează, în baza și în conformitate cu avizul Agenției Naționale Arheologice, autorizația de construire/desființare pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic reperat, precum și pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător;

c) asigură paza și protecția patrimoniului arheologic, semnalînd de urgență instituțiile abilitate din cadrul Ministerului Culturii despre orice nerespectare a legii;

d) dispune de copii actualizate de pe Repertoriul arheologic național și de pe Registrul siturilor arheologice în partea ce se referă la siturile arheologice din raza localității administrate și verifică periodic, în baza acestor documente, starea de conservare a siturilor;

e) informează populația locală cu privire la siturile arheologice din raza localității administrate, precum și cu privire la măsurile de protecție a acestor bunuri culturale.

Capitolul V

CONLUCRAREA ORGANELOR DE STAT CU ASOCIAȚIILE ȘI FUNDAȚIILE OBȘTEȘTI ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 20. Activitatea Parlamentului

Parlamentul încurajează, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, activitatea asociațiilor și fundațiilor obștești și a persoanelor particulare care își propun ca scop protejarea și punerea în valoare a patrimoniului arheologic.

Articolul 21. Activitatea Guvernului

Guvernul susține, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, activitatea asociațiilor și fundațiilor obștești privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea, restaurarea și promovarea patrimoniului arheologic.

Articolul 22. Activitatea Ministerului Culturii

Ministerul Culturii oferă, la solicitarea asociațiilor și fundațiilor obștești, informații despre siturile arheologice, despre programele de cercetare, conservare, restaurare a siturilor și a bunurilor arheologice. La rândul lor, asociațiile și fundațiile obștești pot participa la elaborarea programelor de cercetare, salvare, protejare, conservare și restaurare a siturilor arheologice.

Articolul 23. Activitatea asociațiilor obștești

(1) Asociațiile obștești care, în baza statutului lor, urmăresc protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic se bucură de dreptul de a exercita controlul obștesc asupra protecției și punerii în valoare a siturilor arheologice.

(2) Asociațiile obștești au dreptul să ceară sistarea lucrărilor de conservare și restaurare dacă acestea periclitează integritatea sitului arheologic ori știrbesc valoarea lui istorică, intervenind pe lângă instituțiile de stat responsabile de protecția patrimoniului arheologic cu propuneri, probe și avize documentate; să abordeze problema intentării unui proces civil sau penal, precum și să fie reclamant, în caz de încălcare a prezentei legi.

(3) Asociațiile obștești, în scopul promovării patrimoniului arheologic național și al facilitării finanțării lucrărilor de cercetare și protecție, pot crea, în condițiile legislației în vigoare, întreprinderi și ateliere de conservare și restaurare, pot organiza rute turistice, expoziții, pot deschide magazine și edita tipărituri.

Capitolul VI

ZONE DE INTERES ARHEOLOGIC PRIORITAR

Articolul 24. Zone de interes arheologic prioritar

(1) Dezvoltarea durabilă a zonelor de interes arheologic prioritar este un obiectiv de interes național și internațional, iar protejarea și punerea în valoare a patrimoniului arheologic din aceste zone constituie, în condițiile legii, o cauză de utilitate publică.

(2) Finanțarea cercetării arheologice, a conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se face de la bugetul de stat.

(3) Cheltuielile necesare în vederea elaborării planurilor de management, cercetărilor arheologice, conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se pot asigura, prin cofinanțare, în condițiile legii, și din mijloacele autorităților administrației publice locale pe al căror teritoriu se află aceste situri.

Articolul 25. Măsurile de protecție a zonelor de interes arheologic prioritar

(1) Autoritățile administrației publice locale pe al căror teritoriu se găsesc zone de interes arheologic prioritar au obligația de a prevedea măsuri administrative și tehnice necesare pentru protejarea patrimoniului arheologic și punerea lui în valoare prin integrarea acestuia în planurile de dezvoltare economică, socială și teritorială a localităților.

(2) Pentru realizarea prevederilor alin. (1), autoritățile administrației publice locale pot prevedea în bugetele proprii fondurile necesare pentru a asigura:

- a) elaborarea și, după caz, modificarea documentației de urbanism și de amenajare a teritoriului în vederea includerii măsurilor necesare de ocrotire și de punere în valoare a patrimoniului arheologic;
- b) elaborarea reglementărilor speciale de protecție a zonei de interes arheologic prioritar;
- c) delimitarea zonei de interes arheologic prioritar și informarea publicului cu privire la regimul special de protecție a acestei zone.

(3) Pentru realizarea prevederilor alin. (2), autoritățile administrației publice locale beneficiază de transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

(4) Documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului pentru zonele de interes arheologic prioritar se avizează în mod obligatoriu de Ministerul Culturii și de autoritatea administrației publice centrale în construcții și se coordonează cu autoritățile administrației publice locale.

Articolul 26. Organizarea pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar

Metodologia de organizare a pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar și modul de finanțare a acestor măsuri se aprobă de către Guvern.

Capitolul VII

CERCETAREA, CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 27. Principii de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic

(1) Cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se întemeiază pe principii și norme științifice universal acceptate.

(2) Cercetarea și conservarea siturilor arheologice sînt prioritare în raport cu lucrările de restaurare sau reconstrucție.

(3) Se stopează orice cercetare sistematică a siturilor arheologice care nu deține garanții de conservare a sitului.

Articolul 28. Normele de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform

normelor și prescripțiilor adoptate de Guvern, la propunerea Ministerului Culturii, a Academiei de Științe a Moldovei, a altor instituții de specialitate.

Articolul 29. Documentația tehnică pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

(1) Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform documentației tehnice, întocmită în baza unor studii pluridisciplinare și avizului Ministerului Culturii.

(2) Instituțiile responsabile de protejarea patrimoniului arheologic sînt obligate să preîntîmpine deteriorarea acestuia, asigurînd efectuarea la timp a lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare.

(3) Instituțiile de proiectare a tuturor tipurilor de lucrări la subteran și subacvatic sînt obligate să coordoneze proiectele respective la capitolul prezența/lipsa vestigiilor arheologice cu Agenția Națională Arheologică și să prevadă, în caz de necesitate, în devizul de cheltuieli al acestor proiecte mijloacele necesare pentru salvarea vestigiilor arheologice aflate sub pericolul distrugerii.

Articolul 30. Atestarea persoanelor fizice și juridice pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută de persoane fizice și juridice din țară și din străinătate, specializate în domeniul de referință, atestate de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice și a Agenției Naționale Arheologice.

Articolul 31. Conservarea, restaurarea și utilizarea patrimoniului arheologic

(1) Prelevarea, înlocuirea cu replici și machete în vederea conservării, precum și utilizarea în orice fel a unor componente ale patrimoniului arheologic, descoperite în timpul săpăturilor arheologice, se fac în baza deciziei instituțiilor de stat responsabile pentru protejarea patrimoniului arheologic.

(2) Conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, în scopul expunerii lui și al asigurării accesului publicului, se efectuează conform unor proiecte elaborate de specialiști autorizați și aprobate de Ministerul Culturii sau, după caz, de Guvern.

Articolul 32. Inspectarea și monitorizarea patrimoniului arheologic

Instituțiile responsabile de protejarea patrimoniului arheologic sînt obligate să inspecteze și să monitorizeze sistematic starea în care se află patrimoniul arheologic în scopul elaborării programelor științifice argumentate pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare.

Articolul 33. Beneficiarii lucrărilor de cercetare conservare și restaurare a patrimoniului arheologic

(1) Beneficiar al lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare poate fi proprietarul sau deținătorul patrimoniului arheologic.

(2) Ministerul Culturii se prezintă în calitate de beneficiar al lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare prin instituțiile sale specializate, acordînd deținătorilor de patrimoniu arheologic ajutor prin specialiști, materiale, precum și mijloace financiare.

Articolul 34. Achitarea cheltuielilor de cercetare, conservare și restaurare

Organele de stat și instituțiile private la a căror comandă se efectuează lucrări de cercetare, conservare și restaurare achită cheltuielile numai după aprobarea acestora de către Ministerul Culturii. Cheltuielile pentru corectarea inexactităților sau erorilor comise în procesul de restaurare sînt suportate de

executanți.

Articolul 35. Responsabilitatea pentru integritatea patrimoniului arheologic în perioada lucrărilor de restaurare

Subiectul responsabil de integritatea patrimoniului arheologic în timpul lucrărilor de restaurare este indicat în contractul dintre titularul de drept și executantul lucrărilor. În contract se prevăd acțiuni de precauție, precum și gradul de accesibilitate a siturilor arheologice în timpul lucrărilor. La contract se anexează procesul-verbal sau avizul privind starea tehnică a sitului la data începerii lucrărilor.

Capitolul VIII

EXPORTUL ȘI IMPORTUL BUNURILOR ARHEOLOGICE

Articolul 36. Exportul definitiv al bunurilor arheologice Exportul definitiv al bunurilor arheologice este interzis.

Articolul 37. Exportul temporar al bunurilor arheologice mobile

Exportul temporar al bunurilor arheologice mobile, în scopul de a întreține relații internaționale în domeniul istoriei și culturii sau de a efectua lucrări de conservare și restaurare, de expertizare științifică a acestora, se admite în condițiile stabilite prin autorizația de export temporar al bunurilor respective, eliberată de Ministerul Culturii, în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 38. Regimul juridic al bunurilor arheologice mobile importate temporar

Bunurile arheologice mobile importate temporar ce se află în proprietatea statelor străine, a organizațiilor obștești și a cetățenilor străini sînt ocrotite de stat în condițiile prezentei legi și ale contractelor respective și pot fi scoase din țară la dorința proprietarilor în baza certificatului care atestă aducerea lor în țară și în baza autorizației de export al bunurilor culturale respective, eliberată de Ministerul Culturii.

Capitolul IX

FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE PROTEJARE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 39. Modalitățile de finanțare

Finanțarea activității privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se asigură: de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii, Academia de Științe a Moldovei, alte instituții de profil; din bugetele unităților administrativ-teritoriale conform programelor coordonate cu Ministerul Culturii; din contul persoanelor fizice și juridice care stingheresc protejarea patrimoniului arheologic; din veniturile și donațiile organizațiilor care, în baza statutului lor, promovează proiecte de ocrotire a patrimoniului arheologic; din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale.

Articolul 40. Finanțarea activității de salvare și de cercetare a patrimoniului arheologic

(1) Finanțarea activităților de salvare și de cercetare a vestigiilor arheologice amenințate de

distrugere în cadrul unor proiecte de construcții sau alte activități legate de subteran sau subacvatic se efectuează din contul organizației interesate în lucrările respective, conform normelor stabilite de Ministerul Culturii.

(2) În cazuri excepționale, când distrugerea sitului arheologic este inevitabilă (lucrări la subteran sau subacvatic, alte scindări de ordin fizic sau tehnic, deteriorări din cauza cataclismelor), acesta se cercetează și se conservă, finanțarea cheltuielilor făcându-se din contul organizației interesate în lucrările respective.

Articolul 41. Sprijinul activităților de protejare a patrimoniului arheologic

În sprijinirea activității orientate spre evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, se permit editarea cărților poștale, calendarelor, timbrelor, materialelor video care reproduc bunuri din patrimoniul arheologic național, organizarea turismului în zonele cu situri arheologice etc. în corespundere cu legislația în vigoare și doar în baza deciziei Ministerului Culturii, cu avizul Comisiei Naționale Arheologice și al Agenției Naționale Arheologice. Veniturile provenite din aceste activități se depun pe conturile speciale ale autorităților administrației publice centrale și locale și, după caz, pe conturile asociațiilor și ale fundațiilor obștești care desfășoară programe în domeniul respectiv, având ca scop beneficiul public.

Articolul 42. Darea în locațiune a siturilor arheologice

Siturile arheologice pot fi date în locațiune în condițiile legislației în vigoare. Deținătorul monumentului istoric este obligat să ocrotească siturile luate în locațiune în baza unui contract semnat cu Agenția Națională Arheologică, care prevede obligații concrete de protecție a monumentului istoric, și să prezinte, la cererea autorităților respective, informații despre starea sitului.

Articolul 43. Plata pentru darea în locațiune a siturilor arheologice

Plata pentru darea în locațiune a siturilor arheologice, inclusiv pentru arenda terenului din zonele lor de protecție, se depune pe un cont special al Agenției Naționale Arheologice și se folosește doar pentru protecția, conservarea și restaurarea siturilor arheologice.

Articolul 44. Fondul de intervenții excepționale

(1) Guvernul prevede anual în bugetul de stat fondul de intervenții excepționale pentru salvarea siturilor arheologice, a cărui gestionare se face de Ministerul Culturii.

(2) Mărimea fondului de intervenții excepționale pentru salvarea siturilor arheologice se stabilește în baza propunerilor Ministerului Culturii.

Articolul 45. Responsabilitatea autorităților administrației publice locale

Consiliile raionale și primăriile pot prevedea în bugetele lor anuale sumele necesare, coordonate cu Ministerul Culturii și în corespundere cu legislația în vigoare, pentru finanțarea sau cofinanțarea lucrărilor de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, ocrotire, conservare și restaurare a siturilor arheologice situate pe teritoriile subordonate lor.

Articolul 46. Înlesniri pentru activitățile legate de ocrotirea patrimoniului arheologic

Statul acordă înlesniri, în condițiile legislației în vigoare, în baza documentației aprobate de Ministerul Culturii, persoanelor fizice și juridice care produc ori procură din țară sau străinătate materie

primă, materiale, utilaje și aparatură necesare pentru lucrările de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, ocrotire, conservare și restaurare a siturilor arheologice.

Capitolul X

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 47. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Persoanele fizice și juridice răspund civil, contravențional sau penal, în conformitate cu legislația, pentru:

- a) efectuarea fără autorizație de cercetare arheologică sau fără certificat de descărcare de sarcină arheologică a oricăror lucrări care pot afecta siturile arheologice;
- b) accesul neautorizat cu detectoarele de metale sau alte aparate de teledetecție și utilizarea lor în zonele cu patrimoniu arheologic fără autorizația prealabilă;
- c) comercializarea și deținerea neautorizată a detectoarelor de metale și a altor aparate de teledetecție;
- d) efectuarea de săpături neautorizate în zona cu potențial arheologic și căutarea de comori;
- e) distrugerea sau deteriorarea intenționată a siturilor arheologice;
- f) sustragerea din săpături arheologice autorizate sau din zonele cu potențial arheologic a patrimoniului arheologic mobil;
- g) comercializarea neautorizată a patrimoniului arheologic mobil;
- h) exportul neautorizat al bunurilor arheologice;
- i) neanunțarea autorităților publice privind descoperirile întâmplătoare de vestigii arheologice;
- j) încălcarea prevederilor legale cu privire la predarea în proprietatea statului a comorilor și a altor vestigii arheologice descoperite întâmplător;
- k) neprezentarea spre avizare la organele abilitate a proiectelor de construcții noi și alte amenajări care pot afecta patrimoniul arheologic;
- l) nerespectarea avizului organelor abilitate sau emiterea autorizației de construire în absența acestui aviz pentru lucrările de construire/desființare din zonele cu patrimoniu arheologic;
- m) continuarea neautorizată a lucrărilor de intervenție asupra solului în zonele în care au fost depistate vestigii arheologice;
- n) nerespectarea obligațiilor de protejare a patrimoniului arheologic de către persoane fizice și juridice;
- o) încălcarea prevederilor legale privind accesul liber al specialiștilor în zonele cu patrimoniu arheologic;
- p) încălcarea prevederilor legale privind aducerea terenurilor cercetate arheologic la condiția inițială.

(2) Prejudiciul material cauzat siturilor arheologice sau componentelor acestora de către persoane fizice sau juridice urmează a fi reparat în modul stabilit de legislație.

(3) Reparația prejudiciului cauzat siturilor arheologice și componentelor acestora se efectuează în mod benevol sau în baza unei hotărâri judecătorești.

Capitolul XI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 48

(1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi:

a) va crea Agenția Națională Arheologică;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

c) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

d) va asigura executarea prezentei legi de către autoritățile administrației publice centrale și locale.

(3) Ministerul Culturii, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi:

a) va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Arheologice;

b) va aproba:

– Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale Arheologice;

– Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică;

– Regulamentul privind Repertoriul arheologic național;

– Regulamentul privind Registrul arheologic național;

– Regulamentul cadastrului arheologic;

– Regulamentul cu privire la evidența și clasarea patrimoniului arheologic;

– Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;

– Registrul arheologilor din Republica Moldova;

– Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova;

– c) va crea Comisia Națională Arheologică.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Mihai GHIMPU

Nr. 218. Chișinău, 17 septembrie 2010

3. EXTRAS din LEGEA CU PRIVIRE LA PROPRIETATE

22 ianuarie 1991

Articolul 5. Subiect al dreptului de proprietate poate fi orice persoană fizică, juridică, statul, precum și organele de autoadministrare locală.

Articolul 6. Proprietatea comună

Bunurile pot să aparțină, pe baza dreptului de proprietate comună, concomitent la două sau la mai multe persoane cu stabilirea cotelor-părți (proprietate în diviziune) sau fără stabilirea cotelor-părți (proprietate colectivă), indiferent de tipurile proprietății.

Articolul 7. Obiectele dreptului de proprietate

Obiecte ale dreptului de proprietate pot fi: pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și animal, clădirile, instalațiile, utilajele, obiectele culturii materiale și spirituale, banii, hârtiile de valoare și alte bunuri, precum și produsele activității intelectuale.

Articolul 8. Particularitățile exercitării dreptului de proprietate asupra produselor activității intelectuale, asupra monumentelor istoriei și culturii.

Modul de exercitare a dreptului de proprietate asupra produselor activității intelectuale, asupra monumentelor istoriei și culturii se stabilește de legislația Republicii Moldova.

4. LEGEA PRIVIND FONDUL ARHIVISTIC AL REPUBLICII MOLDOVA

nr 880 – XII, 22.01.1992

Capitolul I

Dispoziții generale

Articolul 1. Prezenta Lege stabilește principiile de bază ale organizării activității de completare, evidență, păstrare și utilizare a Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Articolul 2. Fondul Arhivistic al Republicii Moldova este parte componentă a patrimoniului național și reflectă procesele dezvoltării social-politice, statale, economice și social-culturale a poporului nostru, a grupurilor etnice care au locuit și care locuiesc în Republică.

Articolul 3. Păstrarea documentelor din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova este o datorie a organizațiilor de stat, a organizațiilor și mișcărilor social-politice, a fiecărui cetățean al Moldovei.

Capitolul II

Fondul arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 4. Fondul Arhivistic al Republicii Moldova este constituit din Fondul arhivistic de stat, Fondul arhivistic obștesc, fondurile arhivistice ale persoanelor fizice, precum și din documentele și arhivele care în trecut au fost scoase din Moldova și actualmenete se află în posesia instituțiilor de stat și a organizațiilor obștești ori a persoanelor fizice din alte țări.

Articolul 5. Fondul arhivistic de stat este constituit din documentele depuse la păstrare permanentă în arhivele de stat, în alte depozite speciale de stat ale Republicii, precum și din documentele aflate la păstrare provizorie în organele puterii de stat și ale administrației de stat, în instanțele de judecată, procuratură, în alte instituții de stat, în întreprinderi și în organizații, denumite în continuare persoane juridice.

Structura, administrația, modul de completare, evidență, păstrare și utilizare a Fondului arhivistic de stat sunt stabilite de Regulamentul Fondului arhivistic de stat, aprobat de Guvern.

Articolul 6. Fondul arhivistic obștesc este constituit din fondurile arhivistice ale partidelor, altor organizații și mișcări social-politice, asociațiilor culturale, ale organizațiilor sindicale, obștești, cooperatiste, confesionale, ale întreprinderilor pe acțiuni și ale altor întreprinderi ce nu se află în proprietatea statului, ale uniunilor de creație și ale societăților științifice, care au fost înregistrate și recunoscute în modul stabilit ca persoane juridice, dacă documentele lor nu sunt incluse, în conformitate cu articolul 5 din prezenta Lege, în categoria documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic de stat.

Articolul 7. Fondurile arhivistice ale persoanelor fizice sunt constituite din documentele de arhivă particulare, provenite din activitatea unei persoane, unei familii, unei generații, precum și cele adunate sau dobândite de ele prin moștenire, cumpărate sau donație, dacă aceste documente nu sunt incluse, în conformitate cu articolul 5 din prezenta Lege, în categoria documentelor ce fac parte Fondul arhivistic de stat.

Articolul 8. Din categoria documentelor de arhivă ale Republicii Moldova aflate în străinătate fac parte documentele arhivelor care în trecut au fost scoase din Moldova și actualmente se află în posesia instituțiilor de stat a organizațiilor obștești ori a unor persoane fizice din alte țări.

Capitolul III

Proprietatea asupra documentelor Fondului arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 9. Documentele din Fondul arhivistic de stat sunt proprietatea Republicii Moldova și sunt luate sub protecția statului. Ele nu pot fi obiect de cumpărare-vânzare sau obiect al altor tranzacții și sunt puse la dispoziție numai spre folosință.

Articolul 10. Documentele din Fondul arhivistic al persoanelor fizice sunt proprietate privată a acestor persoane.

Articolul 11. Documentele din fondul arhivistic al persoanelor fizice sunt proprietate privată a acestor persoane.

Articolul 12. Proprietarii documentelor beneficiază de drepturile de a le poseda, de a dispune și de a le utiliza în conformitate cu legislația în vigoare. Drepturile de proprietar al documentelor, printr-o autorizație specială a proprietarului, pot fi exercitate de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova și de arhivele de stat, iar în ceea ce privește documentele din fondul arhivistic al persoanelor fizice – și de alte depozite de stat sau obștești pentru păstrarea monumentelor.

Articolul 13. Statul poate lua în proprietate arhivele persoanelor fizice numai cu consimțământul acestora. În cazul vânzării unui document de arhivă sau a întregii arhive a persoanei fizice, arhiva de stat beneficiază în mod prioritar de dreptul de cumpărare.

Articolul 14. În cazul în care proprietarul arhivei nu poate fi identificat sau în caz de pierdere de către acesta a dreptului de proprietate, arhiva trece în proprietatea statului.

Articolul 15. Cesionarea dreptului de proprietate asupra documentelor de către o persoană juridică alteia se face cu permisiunea Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Articolul 16. Cesionarea dreptului de proprietate asupra documentelor care fac parte din Fondului arhivistic de stat se permite numai în baza hotărârii instanței de judecată.

Articolul 17. Guvernul are grijă ca documentele Republicii Moldova aflate în străinătate să fie reîntoarse în Republică. El încurajează, sprijină și finanțează reîntoarcerea acestor valori ca patrimoniu național.

Articolul 18. Toate persoanele juridice din Republica Moldova sunt datorare să acumuleze documentele elaborate în procesul activității lor. Sistematizarea, evidența și păstrarea documentelor respective se efectuează în modul stabilit de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Capitolul IV

Evidența și păstrarea documentelor Fondului arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 19. Documentele ce fac parte din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova sunt supuse evidenței de stat. Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova ține de Catalogul fondului ce cuprinde informații privind structura și conținutul documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic de stat și Fondul arhivistic obștesc.

Articolul 20. Arhivele de stat, alte depozite speciale de stat pentru păstrarea documentelor, precum

și persoanelor juridice, ale căror documente și arhive fac parte din Fondul arhivistic obștesc, sunt datoare să prezinte anual, în modul stabilit, documentele de evidență pentru Catalogul Fondului Arhivistic al Republicii.

În Catalogul Fondului Arhivistic al Republicii Moldova pot fi incluse, cu consimțământul deținătorilor de fonduri, informații privind fondurile arhivistice și colecțiile de documente ale persoanelor fizice.

Articolul 21. Documentele ce fac parte din Fondul arhivistic de stat se păstrează permanent în arhivele de stat și depozitele speciale de stat.

Rețeaua arhivelor de stat se aprobă de Guvern

Articolul 22. Depozite speciale de stat se crează la Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Securității Naționale, Departamentul Standarde, Metrologie și Supraveghere Tehnică, la Academia de Științe a Moldovei, la muzeele și bibliotecile de stat ale Ministerului Culturii, la fondul de stat de informații privind subsolul al Asociației de Stat de Protecție pentru Explorări Geologice "AGeOM", la serviciul "Hidrometeo" al Departamentului Protecția Mediului Înconjurător.

Utilizarea documentelor ce se păstrează în depozitele speciale de stat se efectuează în conformitate cu prezenta lege.

Achiziționarea de către depozitele speciale de stat a documentelor autentice ce aparțin persoanelor juridice din alte ramuri se interzice.

Articolul 23. Documentele ce fac parte din Fondul arhivistic de stat, se află la păstrare provizorie în instituții, organizații și întreprinderi.

Sistematizarea, evidența, păstrarea și utilizarea documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic de stat, aflate la păstrare provizorie se fac în conformitate cu prevederile stabilite pentru Fondul arhivistic de stat. Termenele-limită de păstrare provizorie a documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic de stat în instituții, organizații și întreprinderi sunt stabilite prin Regulamentul Fondului arhivistic de stat.

La reorganizarea sau lichidarea instituțiilor, organizațiilor și întreprinderilor de stat chestiunile privind păstrarea ulterioară a documentelor Fondului arhivistic de stat sunt soluționate cu participarea reprezentanților Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic de Stat al Republicii Moldova.

Articolulo 24. Acumularea, evidența, păstrarea și utilizarea documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc și a documentelor din fondul arhivistic al persoanelor fizice se asigură de către deținătorii fondurilor. Modul de creare și de funcționare a arhivelor Fondului arhivistic obștesc se stabilește de regulamentele și normele adoptate de persoanele juridice deținătoare ale acestor arhive.

Articolul 25. În cazul în care persoana juridică deținătoare de documente ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc se lichidează sau ea nu asigură integritatea documentelor, fondul arhivistic al persoanelor juridice respective se transmite spre păstrare permanentă arhivelor de stat. În cazul în care persoana fizică deținătoare de monumente documentare ale istoriei și culturii Republicii Moldova nu asigură integritatea lor, documentele respective sunt transmise spre păstrare, în baza deciziei instanței de judecată, arhivelor de stat ale Republicii.

Articolul 26. Documentele ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc, precum și cele aflate în posesia persoanelor fizice, pot fi luate sub protecția statului la rugămintea sau cu consimțământul persoanelor juridice fără schimbarea dreptului de proprietate.

Persoanele juridice și cele fizice pot transmite fondurile lor spre păstrare permanentă sau spre depozitare arhivelor de stat. Arhivele de stat pot lua spre păstrare permanentă sau spre depozitare fondurile persoanelor juridice și cele ale persoanelor fizice.

Articolul 27. Distrugerea documentelor ce fac parte din Fondul arhivistic de stat, precum și a celor ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc fără autorizația Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova este interzisă.

Persoanele vinovate de distrugerea intenționată sau din neglijență a documentelor Fondului Arhivistic al Republicii Moldova sunt trase la răspundere în modul stabilit de lege.

Modul de distrugere a monumentelor ce fac parte din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova este stabilit de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Articolul 28. Scoaterea în afara hotarelor republicii a originalelor sau a copiilor de documente ce fac parte din Fondul arhivistic de stat, precum și documentelor autentice ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc, fără autorizația organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova este interzisă.

Modul de scoatere în afara hotarelor Republicii a documentelor și a copiilor de documente ce fac parte din Fondul arhivistic de stat este stabilit de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Articolul 29. Crearea pe teritoriul Republicii Moldova de arhive clandestine este interzisă. Persoanele juridice sunt obligate să anunțe public despre crearea de către ele a unor noi arhive.

Acțiunea prezentului articol nu se extinde asupra documentelor din fondul arhivistic al persoanelor fizice.

Capitolul V

Utilizarea Fondului arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 30. Cetățenii, instituțiile, organizațiile și întreprinderile din Republica Moldova au dreptul să utilizeze:

Documentele ce fac parte din Fondul arhivistic de stat din momentul transmiterii lor în arhivele de stat sau în arhivele departamentale și în depozitele speciale de stat, indicate în articolul 22 din prezenta Lege;

Documentele ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc din momentul când au fost transmise în arhivele organizațiilor deținătoare de fonduri sau, în conformitate cu articolele 24, 25 și 26 din prezenta Lege, în arhivele de stat.

Restricțiunile asupra utilizării unor categorii aparte de documente ce fac parte din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova sunt stabilite de prezenta Lege.

Articolul 31. Cetățenilor Republicii Moldova li se acordă în mod prioritar dreptul de a utiliza documentele ce fac parte din Fondul arhivistic de stat.

Cetățenii, instituțiile, organizațiile și întreprinderile statelor străine pot utiliza documente din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova cu autorizația Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova, iar din fondurile arhivistice ale organizațiilor ce înfăptuiesc de sine stătător păstrarea permanentă, și documentele din fondul arhivistic al persoanelor fizice – cu consimțământul acestor organizații și persoane.

Articolul 32. Răspunderea pentru interpretarea informației cuprinse în documentele Fondului Arhivistic al Republicii Moldova o poartă cetățenii, instituțiile, organizațiile și întreprinderile care utilizează documentele respective.

Articolul 33. În scopul garantării drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor arhivele de stat, alte depozite speciale de stat pentru păstrarea documentelor și persoanele juridice deținătoare de arhive sunt obligate să elibereze în modul stabilit cetățenilor, pe baza documentelor existente, informații și extrase din documente.

Articolul 34. Documentele din Fondul arhivistic de stat și din Fondul arhivistic obștesc ce țin secret de stat și au mențiunea “De importanță deosebită” și “Strict secret” sunt supuse restricțiilor de utilizare pentru o perioadă de până la 25 de ani, iar cele cu mențiunea “Secret” – de până la 10 ani de la data apariției lor.

Guvernul, în temeiul avizului comisiei interdepartamentale pentru apărarea secretului de stat, poate stabili termene mai îndelungate de restricție asupra utilizării documentelor cu mențiunea “De importanță deosebită”. În acest caz Guvernul, ministerele și departamentele interesate sunt obligate să reexamineze, din cinci în cinci ani, temeiurile menținerii restricțiilor asupra utilizării acestor documente pentru o perioadă ce depășește 25 de ani de la data apariției lor.

Articolul 35. Restricțiile asupra utilizării documentelor din Fondul arhivistic obștesc, cu excepția documentelor ce conțin secret comercial, nu pot depăși termenul de 25 ani de la data apariției lor.

Restricțiile asupra utilizării documentelor ce conțin secret comercial sunt prevăzute în Legea cu privire la secretul comercial.

Articolul 36. Restricțiile asupra utilizării documentelor Fondului arhivistic de stat ce conțin date privind drepturile și interesele ocrotite de lege ale cetățenilor sunt stabilite pe o perioadă de până la 75 ani de la data apariției documentelor respective.

Articolul 37. La expirarea termenelor de restricție asupra utilizării unor documente (din categoria celor secrete) ce fac parte din Fondul Arhivistic al Republicii Moldova acestea sunt trecute în categoria documentelor accesibile pentru opinia publică și pot fi date publicității în modul stabilit.

Articolul 38. Documentele aflate în proprietatea persoanelor fizice pot fi utilizate numai cu consimțământul acestor persoane.

Capitolul VI

Supravegherea și administrarea de către Stat a Fondului arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 39. Supravegherea și administrarea de către stat a Fondului arhivistic al Republicii Moldova sunt exercitate de un organ special interdepartamental a cărui competență este stabilită de guvern.

Articolul 40. Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova exercită funcțiile de organizare, supraveghere și de control asupra Fondului Arhivistic al Republicii Moldova, administrează arhivele de stat, reprezintă Republica Moldova în organizațiile arhivistice internaționale. Actele emise de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova în problemele completării, evidenței, păstrării și utilizării Fondului Arhivistic al Republicii Moldova au caracter obligatoriu pentru persoanele juridice.

Articolul 41. Pe lângă organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova funcționează un consiliu obștesc, menit să contribuie la dezvoltarea arhivisticii, la sporirea eficienței activității depozitelor de stat pentru păstrarea documentelor și să asigure controlul obștesc asupra activității lor.

Capitolul VII

Finanțarea Fondului arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 42. Statul asigură și finanțează din contul mijloacelor bugetare crearea bazei tehnico-materiale a arhivelor de stat ale Republicii Moldova și desfășurarea activității lor.

Arhivele centrale și filialele lor sunt finanțate din mijloacele bugetului republican, iar arhivele de stat, orășânești și raionale sunt finanțate de organele autoadministrării locale, care crează baza tehnico-materială a arhivelor din contul mijloacelor bugetului local.

Celelalte depozite speciale de stat pentru păstrarea documentelor precum și instituțiile, organizațiile și instituțiile, organizațiile și întreprinderile de stat ce îndeplinesc păstrarea provizorie a documentelor Fondului arhivistic de stat întrețin fondurile din contul mijloacelor proprii.

Articolul 43. Arhivele ce fac parte din Fondul arhivistic obștesc sunt întreținute din contul mijloacelor personale juridice, deținătoare de fonduri.

Statul poate acorda, din contul bugetului, ajutoare persoanelor juridice și fizice care îndeplinesc păstrarea documentelor.

Articolul 44. Arhivele de stat au dreptul să presteze servicii cu plată instituțiilor, organizațiilor, întreprinderilor de stat, organizațiilor politice, obștești, confesionale și altor persoane juridice, precum și cetățenilor Republicii Moldova și ai statelor străine. Arhivele de stat sunt scutite de toate tipurile de plată în buget.

Modul de stabilire a nomenclaturii de servicii plătite se stabilește de Organul de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

Capitolul VIII

Răspunderea pentru încălcarea Legii privind Fondul arhivistic al Republicii Moldova

Articolul 45. Persoanele oficiale și cele juridice, cetățenii care s-au făcut vinovați de încălcarea prezentei Legi, sunt trași la răspundere în modul stabilit de legislație.

Capitolul IX

Acordurile internaționale

Articolul 46. Dacă acordul internațional, parte la care este Republica Moldova, stabilește alte norme decât cele prevăzute de prezenta Lege, se aplică prevederile Acordului internațional.

Președintele
Republicii Moldova,
Mircea Snegur
la 22 ianuarie 1992.

4. LEGEA PRIVIND OCROTIREA MONUMENTELOR

nr 1530-XII, 22.06.1993

Capitolul I. Dispoziții generale

Articolul 1

(1) Monumentele sunt obiecte sau ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică, care reprezintă mărturiile ale evoluției civilizațiilor de pe teritoriul republicii, precum și ale dezvoltării spirituale, politice, economice și sociale și care sunt înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (denumit în cele ce urmează Registrul monumentelor).

(2) Toate monumentele situate pe teritoriul Republicii Moldova fac parte din patrimoniul ei cultural și natural și se află sub protecția statului.

(3) Monumente care fac parte din patrimoniul cultural sunt considerate:

a) operele de arhitectură, sculptură sau pictură monumentală, elementele sau structurile cu caracter arheologic, inscripții, grote și grupuri de elemente care au valoare națională sau internațională din punct de vedere istoric, artistic sau științific,

b) ansamblurile: grupuri de construcție izolate sau grupate care, datorită arhitecturii, unității și integrității lor în peisaj, au valoare internațională sau națională din punct de vedere istoric, artistic sau științific;

c) siturile: lucrări ale omului sau opere rezultate din conjugarea acțiunilor omului și naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice care au valoare națională sau internațională din punct de vedere istoric, estetic, etnografic sau antropologic.

(4) Monumente care fac parte din patrimoniul natural sunt considerate:

a) formațiunile fizice și biologice care au valoare națională sau internațională din punct de vedere estetic sau științific;

b) formațiunile geologice sau fiziografice și zonele constituind habitatul speciilor animale și vegetale amenințate de dispariție, care au valoare națională sau internațională din punct de vedere științific sau al conservării;

c) siturile naturale sau zonele naturale care au valoare națională sau internațională din punct de vedere științific, al conservării și al frumuseții naturale.

Articolul 2

(1) Monumentele reprezintă bunuri imobile și mobile. Monumentele sub formă de bunuri imobile pot fi obiecte aparte ori ansambluri de obiecte.

(2) Monumente aparte sub formă de bunuri imobile se consideră: obiectele naturale cu valoare geologică, biologică, zoologică, antropologică, arheologică, etnografică, istorică, clădiri, construcții, monumente în cimitire, opere de artă monumentală și de arhitectură, tumuri, stele de piatră, morminte antice izolate, fortificații, drumuri antice, poduri străvechi și apeducte medievale.

(3) ansambluri de monumente sub formă de bunuri imobile se consideră: teritorii și landșafturi naturale, ansambluri și situri arheologice care cuprind cetățui de pământ, așezări nefortificate (grădiști, așezări antice, stațiuni ale omului primitiv, grote, peșteri, așezări tumulare, necropole, straturi cu valoare arheologică), ansambluri de monumente cu valoare istorică, arheologică sau memorială (memorialuri, cimitire) care cuprind obiecte antropologice, valuri de pământ, stele de piatră, morminte antice izolate, șanțuri antice de apărare, obiecte etnografice, ansambluri și rezervații de arhitectură urbană și rurală

(orașe, centre orășenești, cartiere, piețe, străzi, cetăți, ansambluri monastice, curți boierești, parcuri, landșafturi naturale cu obiecte de arhitectură).

(4) Monumente sub formă de bunuri mobile se consideră: obiecte naturale cu valoare geologică, biologică, zoologică, antropologică, obiecte cu valoare numismatică (monede izolate, tezaure de monde și de obiecte antice), etnografică, arheologică (unelte cu valoare istorică), materiale epigrafice, relice, obiecte cu caracter memorial, monumente ale științei și tehnicii, opere de artă (pictură, sculptură, grafică, obiecte de artă decorativă și aplicată), de anticariat, precum și monumente documentare (acte ori documente scrise de mână sau dactilografiate, materiale cartografice, fotografii, filme, discuții, înregistrări audeo sau video), cărți (manuscrite, incunabule), ediții vechi și rare.

(5) Baza păstrării fenomenelor orale, sonore și spectaculoase o constituie fixarea lor documentară, inclusiv înregistrarea audio și video, transformarea lor în obiecte protejate ca monumente de cultură.

(6) Monumente pot fi obiecte ce s-au păstrat bine în întregime ori în stare de ruină.

Articolul 3

La atestarea statutului de monument sunt interzise discriminările după criteriul cronologic, etnic, confesional sau de altă natură. Valoarea estetică, funcțională sau materială a monumentului este subsidiară față de calitatea lui istorică.

Articolul 4

(1) Registrul monumentelor se constituie pe baza investigațiilor pluridisciplinare, efectuate de Ministerul Culturii și Cultelor și de instituțiile subordonate acestui minister. Ministerul Arhitecturii și Construcțiilor, de Departamentul de Stat pentru Protecția Mediului Înconjurător și Resursele Naturale, Serviciul de Stat de Arhivă, Academia de Științe, instituțiile de învățământ superior, de fundațiile obștești, savanți, lucrători de muzeu și biblioteci, persoane particulare.

(2) Registrul monumentelor este precizat, avizat și propus spre aprobare Parlamentului de Ministerul Culturii și Cultelor.

Articolul 5

Registrele de inventar, registrele pentru achiziții și borderoul de inventar pe baza cărora este constituit Registrul monumentelor se păstrează la Serviciul de Stat de Arhivă, în muzeele republicii, în secțiile de cărți rare ale Bibliotecii Naționale, ale bibliotecilor Academiei de Științe, Universității de Stat din Moldova.

Articolul 6

Hotărârile organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor privind evidența, studierea, punerea în valoare, protejarea, conservarea și restaurarea monumentelor sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice.

Articolul 7

(1) Condiția exercitării dreptului de proprietate asupra monumentelor, inclusiv restricțiile, stabilite prin prezenta lege, sunt obligatorii și se extind asupra tuturor subiectelor dreptului de proprietate, indiferent de tipul de proprietate și de titlul juridic al deținătorului.

(2) Dreptul de a dispune de monumentele de stat sub formă de bunuri imobile este exercitat de Parlament, de consiliile județene, municipale, orășenești și comunale.

(3) Dreptul de a dispune de monumentele de stat sub formă de bunuri mobile este exercitat de Guvern, prefecturi și primării.

(4) Consiliile județene, municipale, orășenești și comunale dispun de monumentele de stat sub formă de bunuri imobile ce se află pe teritoriul județului, municipiului, orașului sau comunei.

(5) Prefecturile și primăriile dispun de monumentele de stat sub formă de bunuri mobile ce se află pe teritoriul județului, municipiului, orașului sau comunei.

(6) Dreptul de a dispune de monumentele ce constituie proprietatea privată este exercitat de proprietar.

(7) Monumentele care nu au proprietar sau al căror proprietar nu este cunoscut trec în proprietatea statului în modul stabilit de lege.

Articolul 8

Organele de stat și persoanele indicate la alineatele (2), (3), (4), (5) și (6) ale articolului 7 pot transmite monumentele de care dispun în posesiune, folosință ori pentru păstrare temporară instituțiilor și organizațiilor de stat sau obștești (acordând prioritate muzeelor, arhivelor, bibliotecilor și altor instituții specializate), precum și persoanelor particulare.

Articolul 9

(1) Monumentele ce sunt în proprietate pot fi vândute, donate sau înstrăinate cu notificarea obligatorie a organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor. La cumpărarea-vânzarea monumentelor statul are dreptul de preemțiune.

(2) Tranzacțiile în privința monumentelor încheiate cu încălcarea prevederilor stabilite la alineatul (1) se consideră nule și atrag după sine răspunderea prevăzută de Codul civil.

Capitolul II. Ocrotirea monumentelor

Articolul 10

(1) Ocrotirea monumentelor de către stat cuprinde prevederea și asigurarea lucrărilor de evidență, studiere, punere în valoare, salvare, protejare, conservare și restaurare; extinderea bazei materiale; folosința și accesibilitatea monumentelor pentru diverse investigații, în procesul de restaurare și propagare. Ocrotirea de către stat este exercitată de Parlament, de Guvern, de consiliile județene, municipale, orașenești și comunale și de organele lor executive – prefecturile și primăriile.

(2) Ocrotirea monumentelor documentare se face în baza Legii privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova.

Articolul 11

(1) De competența Parlamentului țin: politica de stat în domeniul evidenței, studierii, punerii în valoare, salvării, protejării, conservării și restaurării monumentelor ce constituie patrimoniul cultural și natural; aprobarea Registrului monumentelor; aprobarea programului de stat privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor; finanțarea acestui program și acordarea de subvenții nerambursabile de la bugetul de stat.

(2) De competența Guvernului țin: întocmirea Registrului monumentelor; întocmirea programului de stat privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor; finanțarea acestui program de la bugetul de stat.

(3) De competența consiliilor județene, municipale, orașenești și comunale țin: întocmirea Registrului monumentelor de importanță locală; întocmirea programelor privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor de importanță locală, finanțarea acestor programe și acordarea de subvenții nerambursabile de la bugetele locale.

Articolul 12

(1) În scopul de a preveni deteriorarea monumentelor indicate la alineatul (3) al articolului 2 organele de stat pentru ocrotirea monumentelor, de comun acord cu Ministerul Arhitecturii și

Construcțiilor, Academia de Științe întocmesc lista zonelor de protecție ale monumentelor și o propun spre confirmare Guvernului.

(2) Ministerul Culturii și Cultelor elaborează Regulamentul privind intervenția în zonele de protecție ale monumentelor și folosința lor.

(3) Zonele de protecție se stabilesc pe baza unor investigații și avize concludente și amplu documentate, confirmate de organele de stat pentru ocrotirea monumentelor.

(4) Avizele asupra zonelor de protecție ale monumentelor sunt luate în mod obligatoriu în considerație la întocmirea planului general de construcții urbane și rurale.

Articolul 13

În vederea menținerii integrității monumentelor, deținătorii lor cu orice titlu juridic sunt obligați: să ia măsuri ce asigură protecția și paza monumentelor prin punere la adăpost și supraveghere a lor, să respecte contractele de folosință și Regulamentul privind intervenția în zonele de protecție ale monumentelor și folosința lor. Răspunderea pentru protecția monumentelor care n-au fost transmise în posesiune, folosință ori pentru păstrare instituțiilor specializate revine pe seama organelor de autoadministrare locală.

Articolul 14

Deținătorii cu orice titlu juridic ce posedă, folosesc sau păstrează monumente cu valoare istorică, artistică sau științifică luate la evidență sau înscrise în Registrul monumentelor sunt obligați să respecte prevederile prezentei legi, condiție ce se include în actele de proprietate, de cumpărare-vânzare sau de închiriere.

Articolul 15

Controlul asupra măsurilor de protecție a monumentelor, soluționarea problemelor ce țin de măsurile respective revine guvernului, prefecturilor și primăriilor.

Articolul 16

În scopul evidenței, studierii, punerii în valoare, salvării, protejării, conservării și restaurării monumentelor pe principii științifice, organele de stat pentru ocrotirea monumentelor sunt obligate să înființeze consilii științifice și comisii, să consulte specialiști (juriști, lucrători de muzeu, restauratori), luând în considerare, la întocmirea Registrului monumentelor, precum și la înscrierea monumentelor în acest registru, avizele corespunzătoare.

Capitolul III. Evidența, studierea și punerea în valoare a monumentelor

Articolul 17

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor controlează efectuarea lucrărilor de evidență, studiere și punere în valoare a monumentelor.

Articolul 18

(1) Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor decid atribuirea sau pierderea calității de monument.

(2) Registrul monumentelor se reactualizează pe bază de liste adiționale la un interval de trei ani.

(3) Listele adiționale se întocmesc în baza studiilor de inventariere a fondului muzeistic, arheologic, arhitectural, urbanistic, etnografic, de artă plastică și memorial, ținându-se cont de avizele și propunerile instituțiilor specializate, indicate la articolul 4, ale altor instituții sau ale persoanelor particulare. Datele se centralizează, se verifică și se prelucrează de Ministerul Culturii și Cultelor.

Articolul 19

(1) În scopul prevenirii deteriorărilor, obiectele propuse pentru a li se atribui calitatea de monument sunt protejate de prezenta lege, începând cu data elaborării actelor în care se precizează calitatea de monument. Ministerul Culturii și Cultelor aduce acest fapt la cunoștința organelor de autoadministrare locală pe al căror teritoriu se află monumentele ori a deținătorului cu orice titlu juridic.

(2) În cazul în care deținătorul obiectului propus pentru a i se atribui calitatea de monument refuză acceptarea acestui statut, organele de stat pentru ocrotirea monumentelor înaintează Parlamentului sau Guvernului propunerea în vederea răscumpărării de către stat a acestui obiect.

Articolul 20

Persoanele fizice sau juridice care, în cursul lucrărilor de orice natură pe teren, descoperă vestigii arheologice, cărora li se poate atribui calitatea de monument, sunt obligate să sisteze lucrările și să informeze despre aceasta în scris, într-un termen de 48 ore, organul de administrare locală pe al cărui teritoriu se află vestigiile, precum și Ministerul Culturii și Cultelor, în vederea protejării și conservării.

Articolul 21

Expedițiile ce au scopul de a descoperi, a colecta și a propune pentru înregistrare monumente necunoscute ale patrimoniului cultural al Republicii Moldova sunt sancționate de Ministerul Culturii și Cultelor, iar expedițiile arheologice – și de Academia de Științe.

Articolul 22

Statul încurajează activitatea fundațiilor obștești și a persoanelor particulare care își propun punerea în valoare și folosirea monumentelor și zonelor lor de protecție.

Capitolul IV. Conservarea și restaurarea monumentelor

Articolul 23

(1) Conservarea și restaurarea monumentelor se întemeiază pe principii și norme științifice universal acceptate.

(2) Conservarea monumentelor este prioritară lucrărilor de restaurare sau reconstrucție.

(3) Restaurarea prin reparații și lucrări adecvate de conservare prevede mai întâi măsurile ce ar stăvili avarierea și ruinarea, păstrarea structurilor originale ale monumentelor fără a știrbi valoarea lor istorică, artistică sau științifică.

Articolul 24

Lucrările de conservare și restaurare se execută conform normelor și prescripțiilor adoptate de Ministerul Culturii și Cultelor.

Articolul 25

(1) Lucrările de conservare și restaurare se execută conform documentației tehnice, întocmite pe baza studiilor pluridisciplinare și a avizului organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor.

(2) Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor sunt obligate să preîntâmpine deteriorarea monumentelor, asigurând efectuarea imediată a lucrărilor de conservare și restaurare.

Articolul 26

Lucrările de conservare și restaurare se execută de persoane fizice și juridice din țară și din străinătate, specializate în domeniul de referință, atestate de Ministerul Culturii și Cultelor.

Articolul 27

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor desemnează împuterniciți speciali, unici cu drept de a supraveghea și controla lucrările de conservare și restaurare, precum și de a le întrerupe în cazul

nerespectării prevederilor legii.

Articolul 28

Academia de Științe, prin institutele de profil, stabilește condițiile de realizare a săpăturilor arheologice și de conservare a monumentelor istorice descoperite.

Articolul 29

(1) Prelevarea, înlocuirea cu replici și machete în vederea conservării, precum și utilizarea în orice fel a unor componente ale monumentelor, descoperite în timpul săpăturilor arheologice aflate la suprafață și în mediul acvatic, se fac pe baza deciziei organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor și a Academiei de Științe.

(2) Restaurarea, reconstruirea monumentelor în scopul expunerii lor se efectuează, conform unor programe de stat elaborate de specialiști în domeniul de referință și aprobate de Guvern.

Articolul 30

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor sunt obligate să cerceteze sistematic starea în care se află monumentele în scopul de a elabora programe științific întemeiate pentru lucrările de conservare și restaurare și de a garanta la timp asigurarea materială și documentară a lucrărilor.

Articolul 31

(1) În calitate de beneficiari ai lucrărilor de conservare, restaurare sau reparație pot fi proprietarii sau deținătorii cu orice titlu juridic ai monumentelor.

(2) Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor se prezintă în calitate de beneficiari ai lucrărilor de conservare, restaurare sau reparație prin împuterniciții lor, acordând deținătorilor de monumente ajutor cu specialiști, precum și cu materiale și ajutor financiar.

Articolul 32

Proprietarii sau deținătorii de terenuri, pe care se află monumente istorice, sunt obligați să le pună la dispoziția savanților pentru a fi studiate.

Articolul 33

Organele de stat și instituțiile, la a căror comandă se efectuează lucrări de conservare și restaurare, achită cheltuielile numai după aprobarea de către Ministerul Culturii și Cultelor a documentelor respective. Cheltuielile pentru corectarea inexactităților sau erorilor comise în procesul de restaurare sunt suportate de executanți.

Articolul 34

Subiectul responsabil de integritatea monumentului în timpul lucrărilor de restaurare este indicat în contractul dintre deținător și executantul lucrărilor. În contract se prevăd acțiunile de precauție, precum și gradul de accesibilitate a monumentului în timpul lucrărilor. La contract se anexează procesul-verbal sau avizul privind starea tehnică a monumentului la data începerii lucrărilor.

Capitolul V. Finanțarea activității de ocrotire a monumentelor

Articolul 35

Finanțarea activității privind evidența, studierea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea monumentelor se asigură de la bugetul de stat prin Ministerul Culturii și Cultelor, de la bugetele locale, din contul plăților pentru arendă, inclusiv din chiria pentru terenul din zonele de protecție ale monumentelor, din defalcările din beneficiul de pe turism, din venitul întreprinderilor care stingheresc ocrotirea monumentelor, din beneficiul organelor asigurării de stat în conformitate cu acordurile încheiate, din veniturile și donațiile organizațiilor care, pe baza statutului lor,

ocrotesc monumentele, din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale.

Articolul 36

În sprijinirea activității orientate spre evidența, studierea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea monumentelor se permite cumpărarea-vânzarea monumentelor în granițele Republicii Moldova, editarea cărților poștale, calendarelor, timbrelor, organizarea turismului. Veniturile provenite din aceste activități se depun pe conturile speciale ale Guvernului, ale organelor de autoadministrare locală, și, după caz, pe conturile pentru ocrotirea monumentelor ale fundațiilor obștești.

Articolul 37

Monumentele se dau în arendă prin contractul de arendă. Deținătorul cu orice titlu juridic al monumentului este obligat să informeze organele de stat pentru ocrotirea monumentelor despre schimbarea statutului și starea monumentului.

Articolul 38

Plata pentru arenda monumentelor, inclusiv pentru arenda terenului din zonele lor de protecție ce se află în proprietate de stat, precum și defalcările din beneficiul pentru turism se depun pe conturile speciale ale Guvernului ori ale organelor de administrare locală. Plata pentru arenda monumentelor, inclusiv pentru arenda terenului din zonele lor de protecție de către persoanele fizice și juridice străine se depune în valută convertibilă pe aceleași conturi. Mărimea plății pentru arendă se stabilește în acord cu normele internaționale.

Articolul 39

Proprietarii monumentelor sub formă de bunuri imobile sunt obligați să încheie contracte de asigurare, în care se indică valoarea monumentelor și a terenului din zonele lor de protecție, stabilită de experți.

Articolul 40

În cazuri excepționale, când demolarea monumentului este inevitabilă (scindări de ordin fizic sau tehnic, deteriorări din cauza cataclismelor), acesta se conservează, cheltuielile făcându-se din contul organizației interesate în demolare.

Articolul 41

(1) Guvernul prevede anual în bugetul de stat fondul central de intervenții excepționale, a căror repartizare se face de Ministerul Culturii și Cultelor.

(2) Mărimea fondurilor sus-numite se stabilește în baza propunerilor Ministerului Culturii și Cultelor.

Articolul 42

Prefecturile și primăriile prevăd în bugetele anuale sumele necesare pentru lucrările de evidență, studiere, punere în valoare, salvare, protejare, conservare și restaurare a monumentelor situate în teritoriile lor, în baza propunerii Ministerului Culturii și Cultelor.

Articolul 43

În scopul sprijinirii materiale a lucrărilor de evidență, studiere, punere în valoare, salvare, protejare, conservare și restaurare a monumentelor ale căror deținători sunt persoane fizice și juridice, Guvernul acordă acestora, cu avizul Ministerului Culturii și Cultelor, credite rambursabile în rate, fără dobândă în cazurile în care ei aduc dovezi că nu pot suporta cheltuielile necesare.

Articolul 44

Persoanele fizice și juridice în a căror proprietate se află monumentele înscrise în Registrul

monumentelor sunt scutite de impozite ori, după caz, supuse parțial impozitului conform contractului. Veniturile scutite de impozite se folosesc la finanțarea lucrărilor de protejare, conservare și resaturare a monumentelor respective.

Articolul 45

Statul acordă înlesniri (scutiri de vamă, reduceri de impozite, credite) și un regim prioritar persoanelor fizice și juridice care produc ori procură din țară sau străinătate materie primă, materiale, utilaje și aparatură necesară lucrărilor de evidență, studiere, punere în valoare, salvare, protejare, conservare și restaurare a monumentelor în baza documentației aprobate de Ministerul Culturii și Cultelor.

Capitolul VI. Scoaterea și aducerea monumentelor

Articolul 46

Scoaterea monumentelor peste hotarele Republicii Moldova se interzice. Excepții se admit în cazul bunurilor imobile, cu avizul Parlamentului, în baza propunerilor Ministerului Culturii și Cultelor; în cazul bunurilor mobile – cu avizul Guvernului.

Articolul 47

Scoaterea temporară a monumentelor peste hotarele republicii în scopul de a întreține relații internaționale în domeniul culturii se admite în condițiile stabilite de organele de stat pentru ocrotirea monumentelor în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 48

Monumentele aduse temporar în republică, ce se află în proprietatea statelor străine, organizațiilor obștești și cetățenilor străini, sunt protejate de stat în condițiile prezentei legi și a contractelor respective și pot fi scoase din ea la dorința proprietarilor în baza certificatului care atestă aducerea lor.

Capitolul VII. Activitatea fundațiilor obștești

Articolul 49

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor susțin activitatea fundațiilor obștești privind evidența, studierea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea, restaurarea și propagarea monumentelor (participarea nemijlocită a membrilor fundațiilor la această activitate, atragerea de către aceștia a ajutorului financiar sub formă de donații de la întreprinderi, organizații și persoane particulare).

Articolul 50

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor au dreptul să ofere fundațiilor obștești informația solicitată despre monumente, despre programele de conservare, restaurare sau reparație a monumentelor. La rândul lor, fundațiile obștești pot participa la elaborarea programelor de salvare, protejare, conservare și restaurare a monumentelor.

Articolul 51

(1) Fundațiile obștești care, în baza statutului lor, ocrotesc monumentele se bucură de dreptul de a exercita controlul obștesc asupra protecției și punerii în valoare a monumentelor, precum și asupra elaborării și reșezării programelor de construcție în zonele de protecție ale monumentelor înscrise în Registrul monumentelor.

(2) Fundațiile obștești au dreptul: să ceară întreruperea lucrărilor de conservare, restaurare sau reparație dacă acestea periclitează integritatea monumentului ori știrbesc valoarea lui estetică, artistică și istorică, intervenind la organele de stat pentru ocrotirea monumentelor cu propuneri, probe și avize documentate; să abordeze problema intentării unui proces penal, precum și să fie reclamant în caz de

încălcarea flagrantă a prezentei legi; să atace deciziile organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor și a organelor locale executive și de control și să facă interpelări în Parlament și Guvern.

(3) Fundațiile obștești, în scopul propagării monumentelor și facilitării finanțării lucrărilor de protejare a monumentelor, pot crea întreprinderi și ateliere de conservare, restaurare și reparație a monumentelor, organiza rute turistice, expoziții, deschide magazine, edita tipărituri.

Capitolul VIII. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

Articolul 52

Organele puterii de stat și ale administrației de stat, întreprinderile, instituțiile, organizațiile, asociațiile, persoanele cu funcții de răspundere, cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii care nu respectă prevederile prezentei legi poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 53

(1) Persoanele fizice și juridice care au pricinuit daune unui monument sau zonei de protecție a lui vor readuce la starea inițială și monumentul și zona lui de protecție, iar dacă acest lucru este imposibil, vor acoperi pagubele în modul stabilit de lege.

(2) Persoanele cu funcții de răspundere și alți lucrători din vina cărora persoanele fizice au suportat cheltuieli legate de acoperirea pagubelor menționate în alineatul (1) poartă răspundere materială în modul stabilit de lege.

(3) Beneficiul obținut în urma folosirii ilicite a monumentelor este perceput în mod incontestabil de organele fiscale.

Articolul 54

Mărimea amenzii și altor sancțiuni pecuniare, precum și suma despăgubirilor se stabilesc de instanța de judecată și de alte organe competente, pornindu-se de la măsura în care este avariat sau distrus monumentul, conform evaluării efectuate de direcțiile respective ale Ministerului Culturii și Cultelor. Deținătorului cu orice titlu ce s-a făcut vinovat de degradarea monumentului i se retrage dreptul de posesiune, de proprietate ori de folosință a lui în condițiile stabilite de legislație.

Articolul 55

(1) Responsabil în caz de nimicire, pierdere, vânzare fără avizare, trăgănare a lucrărilor de salvare, protejare, conservare și restaurare a monumentelor este Ministerul Culturii și Cultelor, precum și deținătorii.

(2) Serviciul de Stat de Arhivă este responsabil de evidența, integritatea și utilizarea monumentelor documentare ce se află în păstrare la stat, precum și de evidența monumentelor documentare ce se află în proprietatea organizațiilor obștești sau a persoanelor particulare.

(3) Responsabil de integritatea și utilizarea monumentelor documentare ce se află în proprietatea organizațiilor obștești sau a persoanelor particulare este deținătorul.

(4) Departamentul de Stat pentru Protecția Mediului Înconjurător și Resursele Naturale poartă răspundere pentru ocrotirea monumentelor patrimoniului natural al Republicii Moldova menționate la alineatele (2) și (3) ale articolului 2.

Articolul 56

Amenzile aplicate pe cale administrativă sau penală, alte sancțiuni pecuniare percepute de organele competente pentru încălcarea prezentei legi se varsă în bugetul de stat pentru a fi folosite în scopul evidenței, studierii, punerii în valoare, salvării, protejării, conservării și restaurării monumentelor.

Articolul 57

Constatarea contravențiilor se face de către persoanele cu funcții de răspundere ale organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor și de comenzile împuternicite de Ministerul Culturii și Cultelor (agentul constator) în condițiile prezentei legi. Mărimea daunei aduse monumentului se determină în baza expertizei efectuate de organele de stat pentru ocrotirea monumentelor, luându-se în considerare valoarea monumentului și costul pământului pe piața mondială.

Articolul 58

(1) Nerespectarea prevederilor articolului 13 atrage după sine retragerea dreptului de posesiune, proprietate sau folosință sau evacuarea monumentelor în modul stabilit de lege.

(2) În cazurile prevăzute de legislație monumentele pot fi confiscate în baza deciziei de judecată competentă.

Articolul 59

Orice activitate care pune în pericol integritatea monumentelor urmează a fi coordonată cu organele de stat pentru ocrotirea monumentelor sau cu organele de autoadministrare locală. Executarea și finanțarea activităților nesancționate de organele competente se interzic.

Articolul 60

Întreprinderile industriale și agricole situate în rezervații ori în zonele de protecție ale monumentelor, cuprinse în Registrul monumentelor, precum și întreprinderile care prin activitatea lor pot afecta integritatea monumentelor, știrbind valoarea lor estetică, estetică ori istorică, sunt obligate să verse în bugetele locale din beneficiul propriu 0,5-5 la sută în baza deciziilor consiliilor județene, municipale, orașenești ori comunale, în conformitate cu avizul Ministerului Culturii și Cultelor.

Articolul 61

Ordinul organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor prin care se interzic activitățile ce pot afecta integritatea monumentelor sau pot deteriora zonele de protecție este obligatoriu pentru toate persoanele fizice și juridice. Acest ordin se anulează de organul care l-a emis.

Articolul 62

Organele puterii de stat au dreptul să schimbe condițiile de păstrare și de conservare a monumentelor. Ele pot schimba și deținătorul, dacă statutul monumentului și prevederile contractului sunt încălcate.

Articolul 63

Dacă tratatul internațional la care e parte Republica Moldova prevede alte norme decât cele stabilite de prezenta lege, se aplică prevederile tratatului internațional.

Promulgată de Președintele

Republicii Moldova

Mircea Snegur

La 22 iunie 1993.

6. LEGEA REPUBLICII MOLDOVA DESPRE CULTURĂ

nr 413-XIV din 27 mai 1999

Monitorul Oficial, 5 august 1999, nr 83-86, p. I, art. 401

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Capitolul I Dispoziții generale

Articolul 1. Obiectul și obiectivele prezentei legi

(1) Obiectul prezentei legi îl constituie cadrul cultural și totalitatea domeniilor de activitate culturală.

(2) Obiectivele prezentei legi sunt:

- a) asigurarea și protecția dreptului constituțional al cetățenilor Republicii Moldova la activitate culturală;
- b) stabilirea principiilor de bază ale politicii culturale a statului și a normelor juridice, în baza cărora este asigurată dezvoltarea liberă a culturii.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi se definesc următoarele noțiuni:

cultură – totalitatea modelelor de gândire, simțire și acțiune din sferele materială și spirituală ale societății și produsul valoric al acestora;

activitate culturală – activitatea de creare, păstrare, recuperare, protejare, difuzare și utilizare a bunurilor și valorilor culturale;

valoare culturală – rezultat al activității creatoare, care are putere de semnificație într-un anumit spațiu sociocultural;

bun cultural – produs al activității culturale a cărui valoare poate avea un preț exprimat monetar;

patrimoniu cultural – totalitatea valorilor și bunurilor culturale;

cadru cultural – totalitatea entităților culturale (organizații și instituții, persoane, bunuri și valori) ce formează mediul în care se dezvoltă cultura;

organizații de cultură – uniuni de creație, bresle (corporații), asociații, inclusiv obștești, organizații, instituții și întreprinderi ce desfășoară o activitate culturală;

om de creație – persoana care creează valori culturale, interpretează opere de artă;

lucrător din cultură – persoana aflată în relații de muncă cu o organizație de cultură;

identitate culturală – sistem de valori culturale care formează particularitățile unei comunități etnosociale.

Articolul 3. Domeniul de aplicare al prezentei legi

Prezenta lege reglementează activitatea culturală în următoarele domenii:

- a) literatură, teatru, muzică, arte plastice, arhitectură, cinematografie, radiodifuziune și televiziune, artă fotografică, design, circ și alte domenii de creație;

- b) arta populară, meșteșuguri artistice (artizanat), activitate artistică de amatori;
- c) protecție și valorificare a patrimoniului cultural;
- d) muzee, arhive și biblioteci;
- e) editare de carte, alte domenii ce țin de publicarea, difuzarea și utilizarea cărții;
- f) educație estetică și artistică;
- g) cercetare științifică, management al culturii, organizare a procesului de creație;
- h) pregătire a cadrelor în domeniul culturii;
- i) schimburi culturale internaționale;
- j) turism cultural;
- k) alte domenii ale activității culturale.

Capitolul II

Obligațiile Statului în domeniul culturii

Articolul 4. Politica de stat în domeniul culturii

Statul stabilește prioritățile activității culturale și asigură cadrul juridic al acesteia.

Articolul 5. Autoritatea publică centrală în domeniul culturii

(1) Autoritatea publică centrală de specialitate care coordonează activitatea culturală în stat este ministerul de profil.

(2) Structura, statutul și regulamentul ministerului de profil sunt aprobate de Guvern.

Articolul 6. Programele de stat privind protecția și dezvoltarea culturii

Guvernul elaborează și finanțează, în modul stabilit, programele de stat privind protecția și dezvoltarea culturii în conformitate cu politica culturală a statului, stabilește direcțiile, formele și modalitățile lor de aplicare.

Articolul 7. Obligațiile statului privind protecția proprietății intelectuale

Statul protejează drepturile oamenilor de creație la proprietate intelectuală, interesele lor patrimoniale și nepatrimoniale legate de activitatea de creație.

Articolul 8. Asigurarea accesului liber la activitatea culturală, la valori și bunuri culturale

(1) Statul asigură accesul liber la activitatea culturală, la valori și bunuri culturale.

(2) În acest scop, statul:

- a) asigură finanțarea, de la buget, și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de cultură de interes național;
- b) stimulează crearea și activitatea organizațiilor de cultură statale și nestatale, inclusiv ale celor particulare;
- c) crează condiții adecvate pentru educația estetică și învățământul artistic.

Articolul 9. Demonopolizarea în domeniul culturii

(1) Orice acțiune de monopolizare a activității culturale este interzisă.

(2) Statul susține și stimulează organizațiile alternative de cultură.

Articolul 10. Obligațiile statului față de tineretul de creație

Statul protejează tinerele talente, tineretul de creație.

Capitolul III

Drepturile și libertățile în domeniul culturii

Articolul 11. Dreptul la activitate culturală

(1) Activitatea culturală constituie un drept inalienabil al fiecăruia, indiferent de apartenența națională și origine socială, de limbă, sex, convingeri politice, religioase și de altă natură, de domiciliu, situație materială, studii, profesie și de alte circumstanțe.

(2) Drepturile omului în domeniul activității culturale sunt prioritare și nu pot fi limitate de către stat sau organismele nestatale.

Articolul 12. Dreptul la activitate de creație

(1) Orice persoană particulară are dreptul la activitate de creație în funcție de propriile interese și capacități.

(2) Dreptul la activitate de creație poate fi realizat atât pe baze profesionale, cât și neprofesionale.

(3) Omul de creație profesionist și cel neprofesionist sunt egali în ceea ce privește dreptul de autor și drepturile conexe, dreptul la proprietate intelectuală, dreptul de a dispune liber de rezultatele muncii sale, dreptul la asistență din partea statului.

Articolul 13. Dreptul la identitate culturală

Orice persoană are dreptul la protecție din partea statului a identității sale culturale.

Articolul 14. Dreptul la proprietate

(1) Proprietatea intelectuală a omului de creație este protejată prin lege.

(2) Orice persoană juridică sau fizică are dreptul la proprietate în domeniul culturii. Această proprietate vizează obiectele și obiectivele culturale, colecțiile, edificiile de importanță istorico-culturală, organizațiile de cultură.

(3) Folosirea și dispunerea proprietății în domeniul culturii sunt reglementate de legislație.

Articolul 15. Dreptul la crearea organizațiilor de cultură

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de dreptul de a crea organizații de cultură în modul stabilit de legislație.

Articolul 16. Dreptul la activitate culturală în străinătate și la exportul de valori și bunuri culturale

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de dreptul de a desfășura activități culturale și de a crea organizații de cultură în străinătate, de a exporta valori și bunuri culturale, în scopul expunerii sau comercializării acestora, în modul stabilit de legislația Republicii Moldova și a statelor respective.

Capitolul IV

Patrimoniul cultural național al Republicii Moldova

Articolul 17. Patrimoniul cultural național

(1) Patrimoniul cultural național este stabilit de Guvern de comun acord cu Parlamentul și are un regim special de păstrare, conservare și folosire în corespundere cu legislația.

(2) Împuternicirile privind întreținerea, utilizarea și amplasarea obiectelor și obiectivelor cu o

valoare deosebită ale patrimoniului cultural național sunt stabilite, la propunerea Guvernului, de către Parlament, în baza avizelor comisiilor independente de experți, ținându-se cont de interesele integrității colecțiilor constituite istoricește, condițiile lor de păstrare și posibilitățile de acces la ele.

(3) Integritatea fondurilor din muzee, arhive, biblioteci și cinemateci, a colecțiilor fotografice și a altor fonduri similare, păstrarea, funcționarea și dezvoltarea lor sunt asigurate de către stat.

(4) Privatizarea obiectelor și obiectivelor care alcătuiesc patrimoniul cultural național este interzisă.

Capitolul V

Statul și oamenii de creație

Articolul 18. Raporturile dintre stat și oamenii de creație

Statul:

- a) recunoaște rolul deosebit al oamenilor de creație în activitatea culturală, garantează drepturile lor economice și sociale;
- b) garantează libertatea de expresie a oamenilor de creație, stimulând multilateral activitatea acestora;
- c) apară interesele patrimoniale și nepatrimoniale ale oamenilor de creație în țară și peste hotare;
- d) asigură oamenilor de creație condițiile necesare pentru activitate, contribuind la crearea unor noi locuri de muncă;
- e) susține crearea și activitatea organizațiilor oamenilor de creație, precum și ale federațiilor acestora, ale filialelor și secțiilor comunităților internaționale ale oamenilor de creație;
- f) acordă organizațiilor oamenilor de creație posibilitatea de a participa la elaborarea politicii culturale, asigură pregătirea și perfecționarea profesională a oamenilor de creație;
- g) asigură protecția socială a oamenilor de creație, perfecționează sistemul de protecție socială a acestora;
- h) sprijină oamenii de creație, indiferent de apartenența lor la vreo organizație de creație.

Capitolul VI

Organizarea și reglementarea economică a culturii

Articolul 19. Modul de creare, reorganizare și lichidare a organizațiilor de cultură

(1) În Republica Moldova pot fi create și pot activa organizații de cultură bazate pe proprietatea de stat, municipală, a asociațiilor, inclusiv obștești, și uniunilor de creație, organizațiilor religioase, organizațiilor internaționale, statelor străine, persoanelor juridice și fizice, inclusiv a cetățenilor străini, precum și bazate pe formele mixte de proprietate.

(2) Organizațiile de cultură pot fi create de către:

- a) autoritatea administrației publice centrale de specialitate;
- b) autoritățile administrației publice locale;
- c) alte persoane juridice;
- d) persoanele fizice, indiferent de cetățenie.

(3) Organizațiile de cultură create conform prezentei legi se înregistrează în corespundere cu legislația.

(4) Modul de reorganizare și lichidare a organizațiilor de cultură este stabilit de statutele acestora și de legislație.

(5) Patrimoniul organizației de cultură statale sau municipale, reorganizate ori lichidate, este remis succesorului ei de drept.

(6) Statul beneficiază de dreptul preferențial asupra patrimoniului organizației lichidate.

Articolul 20. Drepturile și obligațiile fondatorului (fondatorilor) organizației de cultură

(1) Relațiile dintre fondator (fondatori) și organizația de cultură sunt reglementate de legislație, precum și de contractul încheiat între ei, în care sunt stipulate obligațiile părților și modul de folosire a patrimoniului și de finanțare a organizației de către fondator (fondatori).

(2) Fondatorul (fondatorii) organizației de cultură cu scop nelucrative își asumă obligațiile asigurării financiare a acesteia.

Articolul 21. Finanțarea culturii

(1) Finanțarea de către stat a culturii garantează protecția și dezvoltarea acesteia.

(2) Alocațiile de la buget, destinate finanțării culturii, pot fi suplimentate cu mijloace din fonduri extrabugetare, constituite în conformitate cu legislația. Acumulările în aceste fonduri se fac din defalcările, stabilite prin lege, de la persoane juridice și fizice, indiferent de cetățenie, din donații, precum și din veniturile obținute de la loterii, licitații, expoziții și alte acțiuni similare.

(3) Obținerea mijloacelor din fonduri extrabugetare nu atrage după sine reducerea alocațiilor de la buget prevăzute pentru dezvoltarea culturii.

(4) Persoanele juridice și fizice, indiferent de cetățenie, au dreptul să creeze, în conformitate cu legislația, fonduri pentru finanțarea culturii.

Articolul 22. Resursele financiare ale organizației de cultură

(1) Organizația de cultură își acoperă cheltuielile din mijloacele fondatorului (fondatorilor), din veniturile provenite din propria activitate, precum și din alte mijloace și încasări, permise de legislație.

(2) Activitatea organizațiilor de cultură statale și municipale este finanțată de către fondatori, în conformitate cu actele de constituire, într-un volum adecvat pentru fiecare gen de activitate culturală.

(3) Dreptul organizației de cultură de a primi ajutoare și donații de la persoane juridice și fizice din țară și din străinătate, de la fundații și organizații internaționale nu poate fi limitat.

(4) Utilizarea mijloacelor financiare se efectuează în conformitate cu statutul organizației de cultură și cu legislația. Mijloacele neutilizate în anul financiar expirat se utilizează, în conformitate cu legislația, pentru finalizarea proiectelor culturale în anul următor.

Articolul 23. Politica de investiții în domeniul culturii

(1) Statul alocă investițiile capitale destinate consolidării și dezvoltării bazei tehnico-materiale a culturii.

(2) Atragerea și repartizarea investițiilor capitale la obiectivele culturale se efectuează în conformitate cu legislația.

Articolul 24. Asigurarea tehnico-materială a culturii

(1) Statul asigură baza tehnico-materială necesară pentru realizarea programelor de dezvoltare a

culturii, de construcție și reconstrucție a obiectivelor culturale.

(2) Statul elaborează și promovează politica tehnico-științifică ce asigură implementarea de noi tehnici și tehnologii în activitatea organizațiilor de cultură, stimulează, prin facilități fiscale, prin credite și prin alte mijloace, participarea organizațiilor nestatale la crearea de noi tehnici și tehnologii pentru cultură.

(3) Autoritățile administrației publice centrale de specialitate și locale acordă organizațiilor de cultură din subordine ajutorul necesar pentru întreținerea și dezvoltarea bazei lor tehnico-materiale.

(4) Autoritățile administrației publice locale pun la dispoziția oamenilor de creație și colectivelor de creație încăperi pentru studiouri, ateliere, precum și alte spații necesare pentru activități culturale, stabilind facilități și reduceri de plată, în conformitate cu actele normative.

Articolul 25. Activitatea economică externă a organizațiilor de cultură

(1) Organizațiile de cultură desfașoară activități economice externe, inclusiv de comerț specializat: organizează licitații, comercializează opere de artă, lucrări de artizanat, obiecte de anticariat etc., în condițiile stabilite de legislație.

(2) Organizațiile de cultură pot beneficia de credite ale băncilor din țară și din străinătate în modul stabilit de legislație.

(3) Valorile culturale din muzeele, galeriile de artă, bibliotecile, arhivele de stat și municipale, și din alte instituții statale de cultură nu pot fi utilizate în calitate de garanție sau gaj.

Articolul 26. Politica prețurilor în domeniul culturii

(1) Prețurile (tarifele) la serviciile prestate și la producția organizațiilor de cultură, inclusiv la bilete, sunt stabilite în conformitate cu legislația.

(2) La prestarea serviciilor cu plată, organizațiile de cultură acordă facilități copiilor de vârstă preșcolară, elevilor, studenților, invalizilor, militarilor în termen, precum și altor categorii de persoane, în conformitate cu actele normative.

Articolul 27. Relațiile dintre organizațiile de cultură și alte persoane juridice și fizice

(1) Organizațiile de cultură dețin dreptul exclusiv de a-și utiliza simbolurile în scopuri publicitare, precum și de a permite utilizarea acestora de către persoane juridice și fizice, pe bază de contract.

(2) Persoanele juridice și fizice practică activități turistice și organizează excursii la obiectivele culturale de importanță deosebită numai pe bază de contract cu autoritățile administrației publice în domeniul culturii și cu organizațiile de cultură.

(3) Întreprinderile, instituțiile, organizațiile, situate pe teritorii cu valoare istorică și în zonele cu monumente ocrotite de stat, fac defalcări, în conformitate cu legislația, pe conturi speciale de stat pentru evidența, întreținerea, utilizarea, restaurarea și protejarea monumentelor. Mărimea defalcărilor este stabilită de către autoritățile administrației publice centrale de specialitate, în subordinea cărora se află monumentele respective, teritoriile sau zonele.

(4) Transmiterea edificiilor în care se află organizațiile de cultură altor întreprinderi, instituții, organizații (inclusiv celor religioase) se efectuează conform legislației, asigurându-se organizațiilor de cultură condiții echivalente de funcționare.

(5) Înstrăinarea și transmiterea edificiilor, construcțiilor și terenurilor aferente care aparțin instituțiilor de cultură în alte scopuri decât activitatea culturală se interzice.

Articolul 28. Responsabilitatea pentru încălcarea prezentei legi

Responsabilitatea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi este stabilită de legislația administrativă, civilă și penală.

Capitolul VII **Dispoziții generale**

Articolul 29

Guvernul, în termen de 3 luni, vă aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.

Președintele
Parlamentului

Dumitru DIACOV

7. LEGEA MUZEELOR

nr 1596-XV din 27.12.2002,

în Monitorul Oficial al R.Moldova, nr 23-24/81 din 18.02.2003

Având în vedere lipsa unui cadru juridic general privind organizarea, funcționarea, reorganizarea și lichidarea muzeelor, precum și ținând cont de specificul activității acestora, Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Capitolul I

Dispoziții generale

Art.1. – Prezenta lege stabilește cadrul juridic general de organizare și funcționare a muzeelor în Republica Moldova.

Art.2. – Statul garantează condiții egale pentru organizarea și funcționarea muzeelor, indiferent de profilul și tipul de proprietate ale acestora.

Art.3. – (1) Legislația în domeniul muzeelor se constituie din Constituția Republicii Moldova, decretul Președintelui Republicii Moldova, legile și hotărârile Parlamentului, hotărârile, ordonanțele și dispozițiile Guvernului, acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte, prezenta lege și alte acte normative.

(2) Dacă acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte prevăd alte norme decât cele stabilite de prezenta lege, se aplică prevederile acordurilor internaționale.

Art.4. – În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

muzeu – instituție culturală și științifică care are drept obiectiv colectarea și conservarea bunurilor culturale, precum și punerea lor în valoare, cu prioritate prin expunere, în scop de instruire, educație și agrement al publicului larg;

colecție muzeală – ansamblu de obiecte cu valoare științifică, istorică, culturală, artistică și muzeală, adunate și sistematizate într-un muzeu;

piesă muzeală – orice obiect, bi- sau tridimensional, cu valoare științifică, istorică, culturală, artistică, muzeală păstrat într-un muzeu;

patrimoniul muzeal – ansamblu de bunuri culturale ale unui muzeu, cu calități de inalienabilitate, transmisibilitate și stabilitate, care se completează și se dezvoltă în continuu;

bunuri culturale – orice obiecte cu trăsături de relativă creație originală, cu semnificație de mărturie istorică privind comportamentele tehnice, sociale, estetice, religioase, mitologice, de viață cotidiană ale unei societăți determinate de pe un anumit palier cronologic;

conservare a bunurilor culturale – ansamblu de activități ce urmăresc păstrarea nealterată a bunurilor culturale;

restaurare a bunurilor culturale – ansamblu de măsuri ce urmăresc redobândirea aspectului sau structurii inițiale a bunurilor culturale care au suferit un proces de alterare sau degradare;

atestare științifică, istorică, culturală, artistică, muzeală – determinarea valorii științifice, istorice, culturale, artistice, muzeale a bunurilor culturale păstrate într-un muzeu.

Capitolul II

MUZEEL

Art.5. – Muzeele sunt instituții necomerciale cu statut de persoană juridică, care se înregistrează în modul stabilit de lege.

Art.6. – Muzeele exercită funcțiile de:

a) constituire și dezvoltare a patrimoniului muzeal, în conformitate cu profilul muzeului; de evidență și conservare a acestui patrimoniu;

b) cercetare a patrimoniului muzeal propriu în scopul completării colecțiilor;

c) promovare a patrimoniului muzeal în scop educațional și cognitiv;

d) asigurare a securității patrimoniului muzeal;

e) elaborare și derulare de proiecte și programe cultural-științifice în vederea punerii în valoare a patrimoniului muzeal și dezvoltării spiritului comunitar;

f) elaborare și editare a cataloagelor de colecții muzeale, a altor publicații științifice și de popularizare a științei;

g) realizare a schimburilor și cooperării intermuzeale interne și internaționale.

Patrimoniu muzeal

Art.7. – (1) Patrimoniul muzeal este parte a patrimoniului public al statului, al unităților administrativ-teritoriale sau poate fi proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice.

(2) Patrimoniul muzeal este inalienabil.

Art.8. – Din patrimoniul muzeal pot face parte:

a) bunuri mobile de o deosebită valoare istorică și documentară, artistică, arheologică, etnografică, reprezentând istoria naturală, tehnica, arta și literatura, viața și activitatea unor personalități de vază din cele mai diverse domenii;

b) opere de artă plastică;

c) manuscrise, tipărituri vechi, ediții rare, obiecte de anticariat;

d) colecții de arme, harnașament;

e) obiecte de numismatică, bonistică, medalistică, filatelie, faleristică etc.;

f) colecții de piese din metale și pietre prețioase de o deosebită valoare istorică, artistică și muzeală;

g) bunuri imobile clasificate ca monumente istorice, arhitecturale, etnografice;

h) rezervații naturale care reprezintă flora și fauna, landșafturi naturale sau amenajate, edificii constituind mărturiile ale valorificării mediului natural;

i) alte bunuri culturale care pot avea valoare documentară, educativă, ilustrativă și care sunt folosite în cadrul activităților muzeale.

Art.9. – Din punct de vedere al specificului patrimoniului muzeal, muzeele pot fi de arheologie, de istorie, de istorie naturală, de etnografie, de artă, de literatură, de știință și tehnică, de arhitectură, memoriale, în aer liber etc.

Art.10. – Completarea patrimoniului muzeal aflat în proprietate publică a statului se efectuează prin:

- a) achiziția pieselor din contul mijloacelor bugetare alocate muzeelor;
- b) achiziția pieselor din contul surselor financiare extrabugetare obținute de către muzee de la prestarea diverselor servicii și de la desfășurarea activităților muzeale;
- c) sponsorizări și donații;
- d) achiziția operelor de artă plastică contemporană în baza hotărârilor Consiliului de experți pentru omologarea, estimarea și achiziția operelor de artă plastică al Ministerului Culturii și ale
- e) comisiilor de achiziții ale muzeelor;
- f) primirea în gestiunea muzeelor a pieselor muzeale de la persoane fizice și juridice străine în urma retrocedării pieselor respective către țara de proveniență sau prin donații ale acestora;
- g) primirea în gestiunea muzeelor a pieselor muzeale de la alte muzee în urma reorganizării sau lichidării acestora;
- h) primirea în gestiunea muzeelor a pieselor muzeale de la organele vamale și cele de drept, în conformitate cu legislația în vigoare.

Art.11. – Se transmit muzeelor aflate în proprietate publică a statului, în modul stabilit de lege:

- a) colecții și piese muzeale confiscate în baza hotărârilor instanței de judecată sau trecute, în baza dreptului de moștenire, în proprietatea publică a statului;
- b) bunuri culturale, parte componentă a comorilor arheologice, istorice, culturale descoperite pe teritoriul Republicii Moldova.

Art.12. – Completarea patrimoniului muzeal aflat în proprietate privată se realizează, în conformitate cu legislația în vigoare, din mijloacele proprietarilor sau din investițiile altor persoane fizice sau juridice.

Art.13. – (1) Bunurile culturale din patrimoniul muzeal al Republicii Moldova se înscriu în Registrul de stat al patrimoniului cultural mobil, denumit în continuare Registrul de stat.

(2) Registrul de stat se instituie în cadrul Ministerului Culturii, abilitat cu funcțiile respective, și include informații vizând cercetarea și atestarea științifică, istorică, culturală, artistică a bunurilor culturale. Formularele cu informațiile în cauză se completează la fiecare muzeu de către specialiștii corespunzători.

(3) Evidența, în Registrul de stat, a bunurilor culturale din colecțiile particulare se ține cu acordul posesorilor colecțiilor respective.

Art.14. – Restaurarea bunurilor culturale din patrimoniul muzeal al Republicii Moldova, indiferent de tipul lor de proprietate, se permite doar specialiștilor în domeniu.

Art.15. – (1) Utilizarea bunurilor culturale din patrimoniul muzeal al Republicii Moldova se permite doar în condiții care asigură securitatea deplină a acestora.

(2) Exportul definitiv al bunurilor culturale din patrimoniul muzeal al Republicii Moldova se interzice.

(3) Exportul provizoriu al bunurilor culturale din patrimoniul muzeal al Republicii Moldova, în scopul organizării expozițiilor, efectuării expertizelor de specialitate, restaurării în laboratoarele din afara țării, se permite în baza deciziei Comisiei de experți a Ministerului Culturii și a ordinului ministrului culturii, în conformitate cu Legislația în vigoare.

(4) Retrocedarea definitivă către persoanele fizice sau juridice a bunurilor culturale înscrise în registrele patrimoniului muzeal din muzee se interzice.

Organizarea și funcționarea muzeelor

Art.16. – Organizarea muzeelor de către persoanele fizice și juridice se efectuează în condițiile prezentei legi și ale altor acte normative, cu avizul prealabil al Ministerului Culturii.

Art.17. – Factorii constitutivi ai unui muzeu sunt:

- a) patrimoniul muzeal specific;
- b) dotarea tehnico-materială (local, instalații, amenajări);
- c) personalul care asigură activitatea instituției;
- d) mijloacele economico-financiare necesare activității instituției.

Art.18. (1) În funcție de semnificația, valoarea și mărimea patrimoniului muzeal, de capacitatea științifică și tehnică de evidență, cercetare, restaurare și punere în valoare a acestuia, muzeele pot fi:

- a) naționale;
- b) departamentale;
- c) raionale [Lit. c) modif. prin [Legea N 482-XV din 04.12.2003](#)];
- d) municipale, orașenești;
- e) comunale, sătești;
- f) ale unităților teritoriale autonome;
- g) obștești;
- h) private;
- i) ale întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, asociațiilor, confesiunilor religioase etc.

(2) În cadrul Ministerului Culturii se instituie Registrul muzeelor din Republica Moldova, în care, în mod obligatoriu, sunt luate la evidență toate muzeele care activează sau se organizează în țară.

(3) Muzeele naționale sunt organizate și clasificate prin hotărâre de Guvern, iar cele menționate la alin.(1), lit.b)-i) – prin decizii ale organelor în a caror subordine se vor afla, cu avizul prealabil al Ministerului Culturii.

(4) Muzeele aflate în proprietatea publică a statului se organizează și funcționează în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale altor acte normative.

(5) Muzeele aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale se organizează prin hotărârea autorității administrației publice locale respective, cu avizul prealabil al Ministerului Culturii.

(6) Întreprinderile, instituțiile, organizațiile au dreptul, cu avizul prealabil al organelor de cultură ale autorităților administrației publice locale, de a organiza muze, asigurând instituțiilor fondate condițiile de activitate necesare. În cazul lichidării muzeelor de acest tip, fondatorii lor pot transmite colecțiile muzeale în gestiunea muzeelor aflate în proprietatea publică a statului.

(7) Cetașenii Republicii Moldova – proprietari de bunuri culturale – au dreptul de a organiza muze private, cu condiția respectării prevederilor prezentei legi și ale altor acte normative. În cazul lichidării muzeelor de acest tip, fondatorii lor pot transmite colecțiile muzeale în gestiunea muzeelor aflate în proprietatea publică a statului.

(8) Securitatea colecțiilor muzeale din muzeele private se asigură de către fondatorii acestora, în conformitate cu legislația în vigoare.

(9) Organizațiile obștești, asociațiile, confesiunile religioase au dreptul de a organiza muzee în condițiile respectării prevederilor prezentei legi și ale altor acte normative, cu avizul prealabil al organelor de cultură ale autorităților administrației publice locale. În cazul lichidării muzeelor de acest tip, fondatorii lor pot transmite colecțiile muzeale în gestiunea muzeelor aflate în proprietatea publică a statului.

Capitolul V

Politica de stat în domeniul muzeelor

Art.19. – (1) Autoritățile administrației publice garantează asigurarea unor condiții favorabile pentru desfășurarea activităților muzeale, în conformitate cu legislația în vigoare și poartă răspundere pentru respectarea acesteia.

(2) Autoritățile administrației publice alocă, în modul stabilit, muzeelor din subordine resursele financiare și materiale necesare pentru întreținerea edificiilor, asigurarea pazei și dotării tehnice a muzeelor, achiziționarea, conservarea și restaurarea pieselor muzeale, desfășurarea activității de cercetare și valorificare a patrimoniului muzeal, asigurarea condițiilor de activitate a personalului muzeelor.

Capitolul VI

Autorități cu atribuții în domeniul muzeelor

Art.20. – (1) Autoritatea centrală a administrației publice, cu atribuții și competențe în domeniul muzeelor, care elaborează reglementările de specialitate în domeniu și urmărește aplicarea prevederilor prezentei legi, este Ministerul Culturii.

(2) Ministerul Culturii, prin intermediul aparatului central și al structurilor specializate din subordine, asigură ținerea evidenței muzeelor de toate tipurile, precum și elaborarea și aplicarea strategiilor naționale în domeniul muzeelor, respectarea prevederilor legale, a normelor și metodologiilor în domeniu.

(3) Ministerul Culturii asigură îndeplinirea angajamentelor asumate de Republica Moldova prin convențiile internaționale referitoare la funcționarea și protecția muzeelor.

(4) Ministerul Culturii reprezintă statul în relațiile cu proprietarii și administratorii de muzee.

(5) În domeniul muzeelor, Ministerul Culturii îndeplinește următoarele funcții:

a) organizează sistemul național de inspecție și clasificare a muzeelor;

b) aprobă înființarea muzeelor și denumirile acestora;

c) asigură sprijinul logistic și științific necesar activității muzeelor;

d) constată contravențiile și aplică sancțiuni, sesizează organele de cercetare penală despre săvârșirea infracțiunilor;

e) colaborează cu Ministerul Apărării și Ministerul Afacerilor Interne în vederea stabilirii unor măsuri speciale de protecție a patrimoniului muzeal în caz de conflicte armate, tulburări civile sau calamități naturale;

f) promovează cooperarea internațională în domeniu.

Art.21. – Atribuțiile autorităților administrației publice centrale și locale în domeniul muzeelor constau în:

a) asigurarea identității muzeelor din subordine în calitatea lor de centre cultural-științifice;

- b) asigurarea finanțării activităților muzeale, inclusiv a celor de organizare și dezvoltare a rețelei de muzee în teritoriu;
- c) elaborarea actelor normative în domeniu și controlul asupra executării acestora;
- d) organizarea sistemului de instruire și reciclare a personalului muzeelor.

Capitolul VII

Conducerea și personalul muzeelor

Art.22. – (1) Funcționarea muzeelor se asigură de către personalul de conducere, de specialitate și de întreținere.

(2) Conducerea muzeelor se efectuează de către un director general (în cazul muzeelor naționale) sau un director (în cazul muzeelor menționate la art.18, alin.(1), lit.b)-i), numit și eliberat din funcție de către autoritatea în a cărei subordine se află muzeele respective.

(3) În cadrul muzeului funcționează:

a) consiliul de administrare, desemnat, după caz, de către proprietarul sau administratorul muzeului;

b) consiliul științific, desemnat prin ordinul ministrului culturii (pentru muzeele subordonate direct ministerului) sau prin hotărârea organului de cultură al autorității administrației publice locale (pentru muzeele din subordinea acestuia);

c) comisia de achiziții ale bunurilor culturale, desemnată, după caz, prin ordinul directorului general sau al directorului de muzeu.

Capitolul VIII

Drepturile muzeelor. Garanțiile sociale ale lucrătorilor muzeelor

Art.23. – Muzeele au dreptul:

a) să înregistreze toate evenimentele ce țin de istoria și cultura națională și universală, indiferent de semnificația lor politică, națională, ideologică, socială, cu condiția că acestea nu constituie secret de stat;

b) să efectueze, în modul stabilit de lege, cercetări în arhivele de stat și pe teren;

c) să utilizeze, conform prevederilor legislației în vigoare, mijloace financiare în numerar în scopul achiziției bunurilor culturale de o semnificație deosebită;

d) să achiziționeze, conform prevederilor legislației în vigoare, piese muzeale din surse financiare proprii;

e) să publice materiale științifice și de popularizare a științei privind patrimoniul muzeal.

Art.24. – (1) Muzeele au dreptul să efectueze activități economice externe, inclusiv să încheie contracte și acorduri cu muzee de peste hotare, cu persoane fizice și juridice străine.

(2) Veniturile valutare obținute din activitățile economice externe ale muzeelor nu pot servi drept motiv pentru micșorarea alocațiilor bugetare prevazute pentru întreținerea acestora.

Art.25. – Persoanele fizice și juridice au dreptul să publice materiale, care includ informații privind piesele și colecțiile muzeale, doar cu acordul muzeelor care le dețin și în conformitate cu legislația în vigoare.

Art.26. – Statul garantează remunerarea lucrătorilor din instituțiile muzeale în funcție de calificarea și rezultatul muncii, în conformitate cu legislația în vigoare.

Capitolul IX

Baza tehnico-materială și finanțarea muzeelor

Art.27. – (1) Baza tehnico-materială a muzeelor o constituie totalitatea bunurilor imobiliare (clădiri, spații, etc.) transmise muzeelor în gestionare operativă.

(2) Se interzice amplasarea sau transferarea muzeelor în clădiri care afectează buna desfășurare a activității acestora. În cazul transmiterii edificiilor muzeelor în gestiune altor organe de stat, ultimele sunt obligate să pună la dispoziția muzeelor în cauză spații adecvate și să suporte cheltuielile necesare pentru reamplasarea colecțiilor muzeale.

Art.28. – (1) Finanțarea muzeelor aflate în proprietatea publică a statului se asigură din surse bugetare și extrabugetare, conform legislației în vigoare.

(2) Finanțarea activităților muzeale poate fi asigurată – pe bază de proiecte și programe avizate și aprobate în condițiile legii – de la bugetul de stat, de la bugetele locale sau prin cofinanțare publică și privată, indiferent de subordonare sau tipul de proprietate.

Art.29. – (1) Autoritățile administrației publice locale au obligația de a prevedea în bugetele locale fondurile necesare finanțării muzeelor din subordine.

(2) Muzeele aflate în proprietatea publică a statului, subordonate autorităților administrației publice centrale, sunt finanțate de către acestea din urmă.

Capitolul X

Reorganizarea și finanțarea muzeelor

Art.30. –(1) Reorganizarea și lichidarea muzeelor se efectuează în conformitate cu legislația în vigoare.

(2) Drept temei pentru hotărârea organului administrativ sau a instanței de judecată privind reorganizarea sau lichidarea muzeelor (cu excepția muzeelor private) pot servi concluziile comisiei de experți desemnate de către Ministerul Culturii.

Capitolul XI

Responsabilitatea pentru încălcarea prezentei legi

Art.31. – Responsabilitatea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi este stabilită de legislația administrativă, civilă și penală în vigoare.

Capitolul XII

Dispoziții finale

Art.32. – Guvernul, în termen de 3 luni, va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta

lege.

Președintele
Parlamentului

Eugenia OSTAPCIUC

Chișinău, 27 decembrie 2002.

8. EXTRASE DIN CODURILE DE LEGI ALE REPUBLICII MOLDOVA

- EXTRAS din CODUL CIVIL al Republicii Moldova,
nr 1107-XV din 6.06.2002, în MO al R.M. nr 82-86/661 din 22.06.2002

Articolul 327. Comoara

(1) *Comoara* este orice bun mobil ascuns sau îngropat, chiar involuntar, al cărui proprietar nu poate fi identificat sau a pierdut, în condițiile legii, dreptul de proprietate.

(2) În cazul în care, într-un bun imobil, se descoperă o comoară, ea aparține pe jumătate proprietarului bunului imobil în care a fost descoperită și pe jumătate descoperitorului, dacă ei nu convin altfel. Acestuia din urmă nu i se cuvine însă nimic, dacă a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimțământul proprietarului sau al posesorului. Consimțământul proprietarului sau al posesorului se prezumă până la proba contrară.

(3) În cazul descoperirii unei comori constituite dintr-un bun (bunuri) recunoscut ca monument al istoriei sau culturii, acesta este transmis în proprietatea statului. Proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara, precum și descoperitorul au dreptul de a primi o recompensă în proporție de 50% din prețul comorii. Recompensa se împarte egal între proprietarul bunului imobil în care a fost descoperită comoara și descoperitor, dacă acordul dintre ei nu prevede altfel. Recompensa se plătește în întregime proprietarului, dacă descoperitorul a pătruns în bunul imobil ori a căutat în el fără consimțământul proprietarului sau al posesorului.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în interesul unor terți, inclusiv în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, cercetări arheologice, căutări în urma cărora a fost descoperită comoara.

- **EXTRAS din CODUL PENAL,**

Legea nr 985-XV din 18.04.2002, în MO, nr 128-129 din 13.09.02. *Art.221 modificat prin Legea nr 184-XVI din 29.06.2006, în vigoare de la 11.08.2006 și Art.221 completat prin Legea nr 211-XV din 29.05.03, în vigoare de la 12.06.03*

Articolul 221. Distrugerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor de istorie și cultură

Distrugerea sau deteriorarea intenționată a monumentelor de istorie și cultură sau a obiectelor naturii, luate sub ocrotirea statului, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 3.000 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Articolul 222. Profanarea mormintelor

(1) Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unui monument, a unei urne funerare sau a unui cadavru, precum și însușirea obiectelor ce se află în mormânt sau pe el, se pedepsesc cu amendă în mărime de până la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a) de două sau mai multe persoane;

b) din motive de dușmănie sau ură socială, națională, rasială ori religioasă se pedepsesc cu amendă în mărime de la 400 la 600 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 5 ani.

Articolul 248. Contrabanda

(1) Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor și a altor valori în proporții mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adapate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 300 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privire la dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, precum și a deșeurilor nocive, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare

sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 600 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.

3) Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a armamentului, a dispozitivelor explozive, a munițiilor, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 800 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 6 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.

4) Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a **valorilor culturale**, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din țară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 8 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.

5) Acțiunile prevăzute la alin. (1), (2), (3) sau (4), săvârșite:

a) repetat;

b) de două sau mai multe persoane;

c) de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu;

d) în proporții deosebit de mari, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercitat o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.

- **CODUL VAMAL**, nr 1149-XIV din 20.07.2000, în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr 160-162 din 23.12.2000

Articolul 224. Contrabanda

Trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-se de el, săvârșită în proporții mari sau deosebit de mari fie în mod repetat, fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, fie o persoană cu funcție de răspundere care face uz de situația de serviciu, fie prin folosirea frauduloasă de documente vamale și de alte documente, fie însoțită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente, o astfel de trecere de substanțe narcotice, psihotope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, de deșeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc și de muniții, cu excepția armelor de vânătoare cu țeavă lisă și a cartușelor la ele, de valori culturale, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din țară în cazul în care returnarea lor este obligatorie se consideră contrabandă și se pedepsește în conformitate cu legislația.

- **EXTRAS din CODUL CONTRAVENȚIONAL al Republicii Moldova**

nr 218-XVI din 24.10.2008

Monitorul Oficial, nr 3-6/15, 16.01.2009

Articolul 54. Încălcarea legislației cu privire la cultele religioase

(1) Împiedicarea libertății de a aparține sau nu unei anumite religii, de a avea sau nu anumite convingeri, de a-și schimba religia sau convingerile, de a profesa religia ori convingerile în mod individual sau în comun, în public sau în particular, prin învățătură, practici religioase, de cult și prin îndeplinirea riturilor se sancționează cu amendă de la 5 la 10 unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

(2) Intoleranța confesională manifestată prin acte care stânjenesc liberul exercițiu al unui cult religios, recunoscut de stat, propagarea urii religioase se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 10 la 20 de unități convenționale.

(3) Exercițarea, în numele unui cult religios înregistrat sau neînregistrat ori în nume propriu, a unor practici și ritualuri care contravin Legii privind cultele religioase și părțile lor componente se sancționează cu amendă de la 10 la 20 de unități convenționale.

(4) Desfășurarea activității religioase de către cetățeni străini în locuri publice fără anunțarea prealabilă a primăriei localității respective se sancționează cu amendă de la 40 la 50 de unități convenționale și cu expulzarea din țară.

(5) Ofensa adusă sentimentelor religioase ale persoanelor fizice, profanarea obiectelor venerate de acestea, a localurilor, monumentelor, a simbolicii lor conceptuale se sancționează cu amendă de la 20 la 30 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore.

(6) Încălcarea dreptului exclusiv al cultelor religioase de editare, tipărire și confecționare, comercializare sau răspândire în alt mod a obiectelor de cult se sancționează cu amendă de la 25 la 35 de unități convenționale.

(7) Divulgarea tainei mărturisirii de către un deservent al cultului religios se sancționează cu amendă de la 5 la 10 unități convenționale.

Articolul 74. Încălcarea regulilor de ocrotire și de folosire a monumentelor de istorie și de cultură

Încălcarea regulilor de ocrotire și de folosire a monumentelor de istorie și de cultură, a monumentelor care fac parte din patrimoniul natural sau a obiectivelor ocrotite de stat, precum și a obiectelor sau a documentelor care prezintă valoare istorică sau culturală, se sancționează cu amendă de la 40 la 70 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Articolul 141. Încălcarea regimului de protecție a obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat

(1) Încălcarea regimului de protecție a obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat, inclusiv din rezervațiile științifice, rezervațiile naturale, rezervațiile peisagistice, rezervațiile de resurse, rezervațiile biosferei, din parcurile naționale, din monumentele naturii, din ariile cu management multifuncțional, din grădinile botanice, grădinile dendrologice, grădinile zoologice, din monumentele de arhitectură peisagistică, care a condus sau poate conduce la nimicirea sau la schimbarea stării lor inițiale, se sancționează cu amendă de la 30 la 50 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

(2) Încălcarea regulilor de protecție a solului, zăcămintelor, resurselor acvatice, a faunei și florei din obiectele și complexele fondului ariilor naturale protejate de stat, precum și folosirea lor neautorizată se sancționează cu amendă de la 40 la 50 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

(3) Încălcarea regulilor de interdicție a amplasării, prelucrării și deversării deșeurilor industriale și celor menajere în obiectele și complexele din fondul ariilor naturale protejate de stat și în zonele de protecție a acestora se sancționează cu amendă de la 40 la 50 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Articolul 177. Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții

(1) Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții manifestată prin:

a) eschivarea de la furnizarea de date și informații, necesare activității de amenajare a teritoriului și de urbanism, ce se conțin în băncile de date și în sistemele informaționale, precum și prin furnizarea de date și informații neautentice;

b) lipsa nemotivată de la verificarea, convocată de executant, a lucrărilor ajunse în faze determinante ale execuției;

c) neîndeplinirea obligației proiectantului de a stabili soluții pentru remedierea defectelor sesizate în proiect, referitoare la exigențele esențiale;

d) neaplicarea de către executant a soluțiilor stabilite de proiectant sau de expert pentru rezolvarea neconformităților, defectelor sau neconcordanțelor apărute în timpul execuției lucrărilor;

e) neprecizarea în proiect a categoriei de importanță a construcției și nestabilirea fazelor determinante ale execuției lucrărilor supuse controlului calității;

f) includerea în proiect sau utilizarea unor produse necertificate sau a unor produse pentru care nu există agremente tehnice la lucrările la care trebuie să se asigure nivelul de calitate corespunzător exigențelor esențiale;

g) neconvocarea factorilor care trebuie să participe la verificarea lucrărilor ajunse în faze determinante ale execuției și neasigurarea condițiilor de verificare;

h) nesesizarea în termen de 24 de ore a Inspecției de Stat în Construcții în cazul producerii unor accidente tehnice la construcțiile în execuție și la cele în exploatare;

i) avizarea și aprobarea documentației de proiect, de amenajare a teritoriului și de urbanism și autorizarea construcțiilor, lucrărilor de modernizare, de modificare, de transformare, de consolidare și de reparație a construcțiilor cu încălcarea legislației în vigoare sau a documentelor normative;

- j) încălcarea prevederilor din documentele normative referitoare la exigențele esențiale;
 - k) recepționarea construcției cu încălcarea prevederilor legale sau exploatarea acesteia fără recepție;
 - l) necompletarea și nepăstrarea cărții tehnice a construcției conform prevederilor legale; nerespectarea termenelor-limită prevăzute de legislația în vigoare în domeniul urbanismului sau neîndeplinirea în termen a măsurilor cuprinse în actele de control;
 - m) utilizarea construcțiilor a căror destinație funcțională a fost schimbată fără autorizație;
 - n) neînregistrarea autorizației de construire/desființare la Inspecția de Stat în Construcții și neînștiințarea inspecției despre demararea lucrărilor de construcție
- se sancționează cu amendă de la 40 la 80 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.
- (2) Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții manifestată prin:
- a) stabilirea, în cadrul expertizei tehnice, a unor proiecte sau lucrări de construcție, a unor soluții care pot determina nerealizarea nivelului de calitate al construcțiilor corespunzător exigențelor esențiale;
 - b) neamenajarea, la terminarea lucrărilor de construcții, a terenurilor ocupate temporar pentru aducerea lor la starea inițială; neasigurarea verificării execuției lucrărilor de construcții prin diriginți de șantier atestați conform prevederilor legale;
 - c) interzicerea sau obstrucționarea efectuării controlului calității în construcții, neprezentarea documentelor și actelor solicitate de persoane cu atribuții de control, conform prevederilor legale;
 - d) proiectarea, verificarea, expertiza sau realizarea ori modificarea construcțiilor fără respectarea exigențelor documentelor normative privind rezistența și stabilitatea lor;
 - e) executarea de modificări ori demolarea integrală sau parțială a construcțiilor cu încălcarea prevederilor privind autorizarea și executarea acestora, neexecutarea obligațiilor de urmărire a comportării în exploatare a construcțiilor referitor la rezistență și la stabilitate, neexecutarea lucrărilor de întreținere, reparație și consolidare ce decurg din această urmărire;
 - f) realizarea de construcții, modificări, transformări, modernizări și consolidări, care pot afecta exigențele esențiale, fără proiect sau în bază de proiecte neverificate, necoordonate, neavizate, neaprobate în modul stabilit, cu încălcarea proiectului sau autorizației de construire;
 - g) eliberarea certificatelor de urbanism și autorizațiilor de constituire/desființare care conduc la încălcarea legislației și a documentelor normative în construcții sau la afectarea patrimoniului cultural, istoric și arhitectural;
 - h) organizarea necorespunzătoare și neaplicarea sistemului de conducere și de asigurare a calității, inclusiv realizarea de construcții fără responsabili tehnici atestați conform prevederilor legale;
 - i) falsificarea sau întocmirea incorectă a documentelor de execuție și a celor de încercare și de analiză în construcție, fabricarea și comercializarea materialelor și articolelor de construcție fără documentele de confirmare a calității;
 - j) neglijarea sau neîndeplinirea prescripțiilor Inspecției de Stat în Construcții se sancționează cu amendă de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 300 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în toate 3 cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Articolul 364. Încălcarea legislației cu privire la publicitate

(1) Amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară fără permisiunea autorității administrației publice locale și fără acordarea, în modul stabilit, a unui spațiu de afișaj se sancționează cu amendă de la 20 la 300 de unități convenționale.

(2) Amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară pe arbori sau în zonele de protecție a monumentelor de arhitectură, de istorie și de cultură se sancționează cu amendă de la 20 la 300 de unități convenționale.

(3) Amplasarea sau difuzarea publicității produselor și a serviciilor supuse certificării sau licențierii în cazul în care producătorii lor nu dispun de certificat sau de licență, precum și amplasarea sau difuzarea publicității produselor și a serviciilor interzise producerii și comercializării se sancționează cu amendă de la 20 la 300 de unități convenționale.

(4) Amplasarea sau difuzarea publicității produselor și a serviciilor cu folosirea neautorizată a simbolurilor statului se sancționează cu amendă de la 20 la 300 de unități convenționale.

(5) Prezentarea, producerea sau difuzarea fără autorizație a publicității ședințelor medicale în masă cu folosirea metodelor de influență psihică se sancționează cu amendă de la 20 la 300 de unități convenționale.

- **EXTRAS din CODUL FISCAL**

nr 1163-XIII din 24.04.97

Monitorul Oficial, ediție specială din 08.02.2007

MO, ediție specială, 2005

Monitorul Oficial nr 102-103 din 23.08.2001, art.814, pag.2

Monitorul Oficial al R.Moldova nr 62/522 din 18.09.1997

Articolul 283. Scutirea de impozit

(1) De impozitul pe bunurile imobiliare sunt scutiți:

- a) autoritățile publice și instituțiile finanțate de la bugetele de toate nivelurile;
- b) societățile orbilor, surzilor și invalizilor și întreprinderile create pentru realizarea scopurilor statutare ale acestor societăți;
- c) întreprinderile penitenciarelor;
- d) Centrul Republican Experimental pentru Protezare, Ortopedie și Reabilitare al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
- e) obiectivele de protecție civilă;
- f) organizațiile religioase – pentru bunurile imobiliare destinate riturilor de cult;
- g) misiunile diplomatice și alte misiuni asimilate acestora, precum și organizațiile în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;
- h) persoanele de vârstă pensionară, invalizii de gradul I și II, invalizii din copilărie, invalizii de gradul III (participanți la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, participanți la acțiunile de luptă din Afghanistan, participanți la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobâl), precum și persoanele supuse represiunilor și ulterior reabilitate);
- i) familiile participanților căzuți în acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și persoanele care au fost întreținute de aceștia;
- j) familiile militarilor căzuți în acțiunile de luptă din Afghanistan și persoanele care au fost întreținute de aceștia;
- k) familiile care au copii invalizi în vârstă de până la 18 ani și membrii familiilor care au la întreținere și îngrijire permanentă persoane cu dezabilități;
- l) familiile persoanelor decedate în urma unor boli cauzate de participarea lor la lucrările de lichidare a consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobâl și persoanele care au fost întreținute de acestea;
- m) instituțiile medico-sanitare publice finanțate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală;
- n) Compania Națională de Asigurări în Medicină și agențiile ei teritoriale;
- o) Banca Națională a Moldovei;
- p) proprietarii sau deținătorii bunurilor rechiziționate în interes public, pe perioada rechiziției, conform legislației;

r) persoanele fizice deținătoare de case de locuit sau alte încăperi de locuit (folosite ca locuință de bază) în locațiune ce se află în proprietatea publică a statului sau în proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale.

(2) Categoriile de persoane indicate la alin.(1) lit. h) -l) beneficiază de scutire la plata impozitului pe bunurile imobiliare pentru terenurile pe care este amplasat fondul de locuințe, pentru loturile de pe lângă locul de trai (inclusiv terenurile atribuite de către autoritățile administrației publice locale ca loturi de pe lângă locul de trai și distribuite în extravilan din cauza insuficienței de terenuri în intravilan), precum și pentru bunurile imobiliare (clădiri, construcții, apartamente) de pe acestea în limita costului imobilului-domiciliu (în lipsa acestuia – reședință) de până la 30 mii lei, exceptând bunurile imobiliare cu destinație locativă (apartamente și case de locuit individuale, terenuri aferente acestor bunuri) din municipii și orașe, inclusiv din localitățile aflate în componența acestora, cu excepția satelor (comunelor) pentru care scutirea de plata impozitului pe bunurile imobiliare se acordă în limita valorii imobilului – domiciliu (în lipsa acestuia – reședință), conform anexei la prezentul titlu.

(3) În cazul în care dreptul la scutire de impozitul pe bunurile imobiliare se naște sau se stinge pe parcursul anului fiscal, recalcularea impozitului se efectuează, începând cu luna din care persoana are sau nu are dreptul la această scutire. În municipiile Chișinău și Bălți, cu excepția orașelor și satelor (comunelor) din componența acestora, recalcularea impozitului se efectuează de către inspectoratele fiscale de stat teritoriale.

(4) De impozitul pe bunurile imobiliare (terenuri, loturi de pământ) sunt scutiți proprietarii și beneficiarii ale căror terenuri și loturi de pământ:

a) sunt ocupate de rezervații, parcuri dendrologice și naționale, grădini botanice;

b) sunt destinate fondului silvic și fondului apelor, în cazul în care nu sunt antrenate în activitate de producție;

c) sunt folosite de organizațiile științifice și instituțiile de cercetări științifice cu profil agricol și silvic în scopuri științifice și instructive;

d) sunt ocupate de plantații multianuale până la intrarea pe rod;

e) sunt ocupate de instituțiile de cultură, de artă, de cinematografie, de învățământ, de ocrotire a sănătății; de complexe sportive și de agrement (cu excepția celor ocupate de instituțiile balneare), precum și de monumentele naturii, istoriei și culturii, a căror finanțare se face de la bugetul de stat sau din contul mijloacelor sindicatelor;

f) sunt atribuite permanent căilor ferate, drumurilor auto publice, porturilor fluviale și pistelor de decolare;

g) sunt atribuite zonelor frontierei de stat;

h) sunt de uz public în localități;

i) sunt atribuite pentru scopuri agricole, la momentul atribuirii fiind recunoscute distruse, dar ulterior restabilite – pe o perioadă de 5 ani;

j) sunt supuse poluării chimice, radioactive și de altă natură dacă Guvernul a stabilit restricții privind practicarea agriculturii pe aceste terenuri.

[Art.283 modificat prin Legea nr 108-XVIII din 17.12.2009, în vigoare 01.01.2010]

[Art.283 modificat prin Legea nr 177-XVI din 20.07.2007, în vigoare 01.01.2008]

[Art.283 modificat prin Legea nr 177-XVI din 20.07.2007, în vigoare 10.08.2007]

[Art.283 modificat prin Legea nr 448-XVI din 28.12.2006, în vigoare 01.01.2007]

[Art.283 modificat prin Legea nr 268-XVI din 28.07.2006, în vigoare 08.09.2006]

[Art.283 completat prin Legea nr 266-XVI din 28.07.2006, în vigoare 11.08.2006]

[Art.283 modificat prin Legea nr 155-XVI din 21.07.05, în vigoare 12.08.05]

[Art.283 modificat prin Legea nr 224-XV din 01.07.04, în vigoare 01.01.05]

[Art.283 completat prin Legea nr 549-XV din 25.12.03, în vigoare 01.01.04]

[Art.283 modificat prin Legea nr 501-XV din 11.12.03, în vigoare 01.01.04]

[Art.283 completat prin Legea nr 173-XV din 10.04.03, în vigoare 23.05.03]

[Art.283 modificat prin Legea nr 1440-XV din 08.11.02, în vigoare 01.01.03]

[Art.283 modificat prin Legea nr 439-XV din 27.07.2001]

- **EXTRAS** din **CODUL FUNCICIAR**, nr 828-XII din 25.12.91, republicat în Monitorul Oficial, nr 107 din 04.09.2001

Articolul 12. Plata pentru folosirea subsolului

(3) Nu se percepe plata pentru folosirea subsolului la studierea lui, în cazul în care nu se degradează integritatea acestuia, precum și de la beneficiarii folosinței subsolului pe sectoarele care prezintă o deosebită valoare științifică și culturală.

Articolul 43. Protecția sectoarelor subsolului care prezintă o deosebită valoare științifică și culturală

(1) Aflorimentele geologice rare, formațiile mineralogice, obiectele paleontologice și alte sectoare ale subsolului, care prezintă o deosebită valoare științifică și culturală, pot fi declarate, în modul stabilit, rezervații ori monumente ale naturii sau culturii. Orice activitate care încalcă integritatea rezervațiilor și monumentelor menționate nu se permite.

(2) În cazul în care în timpul folosirii subsolului au fost descoperite aflorimente geologice rare și formații mineralogice, meteoriți, obiecte paleontologice, **arheologice** și de altă natură, ce prezintă interes pentru știință și cultură, beneficiarii folosinței subsolului sunt obligați să sisteze lucrările pe sectorul unde a fost găsit obiectul și să comunice despre aceasta organelor de stat respective.

Articolul 46. Terenurile destinate construcțiilor urbane și rurale

Pe terenurile atribuite se interzice începerea lucrărilor de construcție până la permisiunea dată de către organele de arhitectură și urbanistică.

Articolul 56. Terenurile destinate ocrotirii naturii

Din categoria terenurilor parcurilor naționale fac parte terenurile care au o deosebită valoare ecologică, istorică și estetică în virtutea îmbinării reușite a landșafturilor naturale și culturale.

Articolul 59. Terenurile de valoare istorico-culturală

Din categoria terenurilor de valoare istorico-culturală fac parte rezervațiile istorico-culturale, parcurile memoriale, mormintele, monumentele arheologice și arhitecturale și complexele arhitecturale de landșaft. Pe aceste terenuri este limitată orice activitate care contravine destinației lor speciale.

- **CODUL SILVIC**, Legea nr 887 din 21.06.96, în MO al R.M. nr 4-5 din 16.01.1997. [Art. 36 în red. Legii nr 327-XV din 18.07.2003]

Articolul 36. Recoltarea și transportarea masei lemnoase

(4) În pădurile rezervațiilor, pădurile parcurilor naționale, pădurile monumente ale naturii, pădurile **de importanță științifică sau istorico-culturală**, plantațiile silvice cu pomi fructiferi, pădurile urbane, pădurile-parc, sectoarele de păduri-parc din zonele verzi ale localităților, pădurile din prima și a doua zonă de protecție sanitară a surselor de alimentare cu apă și a stațiunilor balneare, pădurile antierozionale, **tăierile de regenerare sunt interzise.**

(6) În pădurile menționate la alin. (4) al prezentului articol se permit tăieri de îngrijire, de igienă, de reconstrucție (inclusiv ecologică) și de conservare.

- **EXTRAS din CODUL SUBSOLULUI**

nr 1511 din 15.06.1993

Publicat în Monitorul Oficial nr 11, 01.11.1993, art nr 325

Abrogată prin LP3-XVI din 02.02.09, MO 75-77/17.04.09 art.197, în vigoare 17.07.09

Modificat:

LP213-XVI din 13.07.06, MO 126-130/11.08.06 art.609

LP361-XVI din 23.12.05, MO 21-24/03.02.06 art.99, în vigoare la 01.01.2006

Articolul 12. Plata pentru folosirea subsolului

(1) Subsolul este dat în folosință cu plată. Modul de percepere și mărimea plății pentru folosirea subsolului se stabilește de legislația în vigoare.

(2) Mărimea plății pentru folosirea subsolului se stabilește în funcție de însușirile, care determină valoarea subsolului, precum și de condițiile ecologice, tehnico-miniere și de altă natură.

(3) Nu se percepe plată pentru folosirea subsolului la studierea lui, în cazul în care nu se degradează integritatea acestuia, precum și de la beneficiarii folosinței subsolului în scopuri științifice, culturale și educaționale.

[Art.12 al. (3) modificat prin LP361/23.12.05, MO 21/03.02.06 art.99, vigoare 01.01.06]

Articolul 43. Protecția sectoarelor subsolului care prezintă o deosebită valoare științifică și culturală

(1) Aflorimentele geologice rare, formațiile mineralogice, obiectele paleontologice și alte sectoare ale subsolului, care prezintă o deosebită valoare științifică și culturală, pot fi declarate, în modul stabilit, rezervații ori monumente ale naturii sau culturii. Orice activitate care încalcă integritatea rezervațiilor și monumentelor menționate nu se permite.

(2) În cazul în care în timpul folosirii subsolului au fost descoperite aflorimente geologice rare și formații mineralogice, meteoriți, obiecte paleontologice, arheologice și de altă natură, ce prezintă interes pentru știință și cultură, beneficiarii folosinței subsolului sunt obligați să sisteze lucrările pe sectorul unde a fost găsit obiectul și să comunice despre aceasta organelor de stat respective.

• **EXTRAS din LEGEA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND
EXPERTIZA ECOLOGICĂ ȘI EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI
ÎNCONJURĂTOR**

nr. 851 din 29.05.96

Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr 52-53 din 08.05.96

Capitolul III

Cerințe principale impuse conținutului DIMÎ

9.3.2 Caracteristica succintă a componentelor naturii supuse cel mai mult impactului:

B. Alte componente:

- 1) Peisajele (caracteristica transformării peisajelor, productivitatea și valoarea lor recreativă, caracteristica localităților);
- 2) caracteristica localităților urbane, caracteristica funcțională a zonei suburbane;
- 3) ariile naturale protejate de stat;
- 4) zonele de protecție;
- 5) monumentele de istorie și cultură.

9.3.3 Descrierea complexă a impactului eventual asupra mediului înconjurător (impact direct, indirect, repetat, de scurtă durată, temporar, de lungă durată, și permanent) și evaluarea gradului acestuia.

C.

- 1) impactul asupra clădirilor, monumentelor arhitecturale și arheologice și asupra altor valori culturale materiale;
- 2) impactul asupra valorilor culturale nemateriale (tradițiilor locale etc.).